

FOR

FORUM
OBYWATELSKIEGO
ROZWOJU

Wiosenna szkoła

Leszka Balcerowicza

Warszawa, 20-22 kwietnia 2012

DZIENNIK
GAZETA PRAWNA

forsal.pl

TREND
MIESIĘCZNIK O SZTUCE INWESTOWANIA

Skutki kryzysu dla rynku pracy

Ryszard Petru

Przewodniczący Towarzystwa
Ekonomistów Polskich
Partner, PwC

Agenda

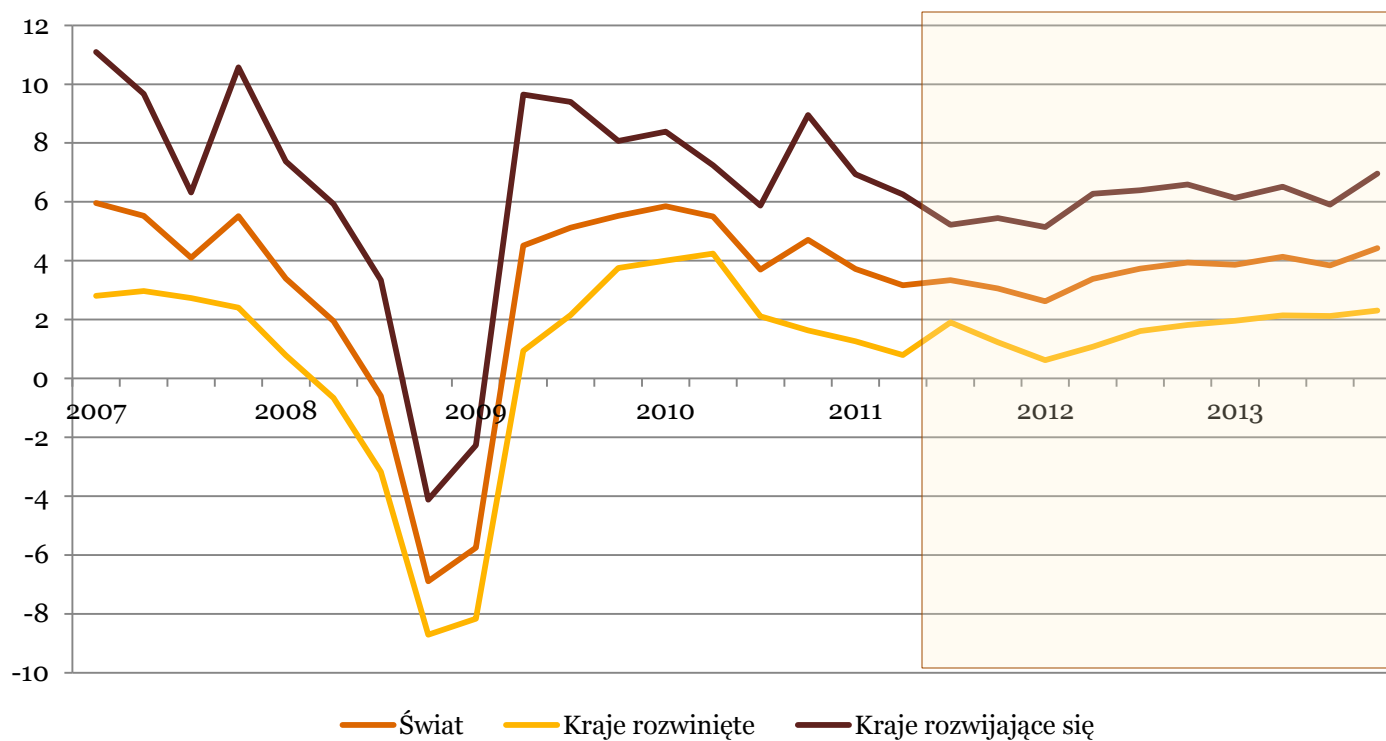
1. Jak kryzys wpłynął na sytuację na rynku pracy
2. Wpływ na globalne perspektywy gospodarcze
3. Oraz na sytuację w Polsce

Jak kryzys wpłynął na sytuację na rynku pracy

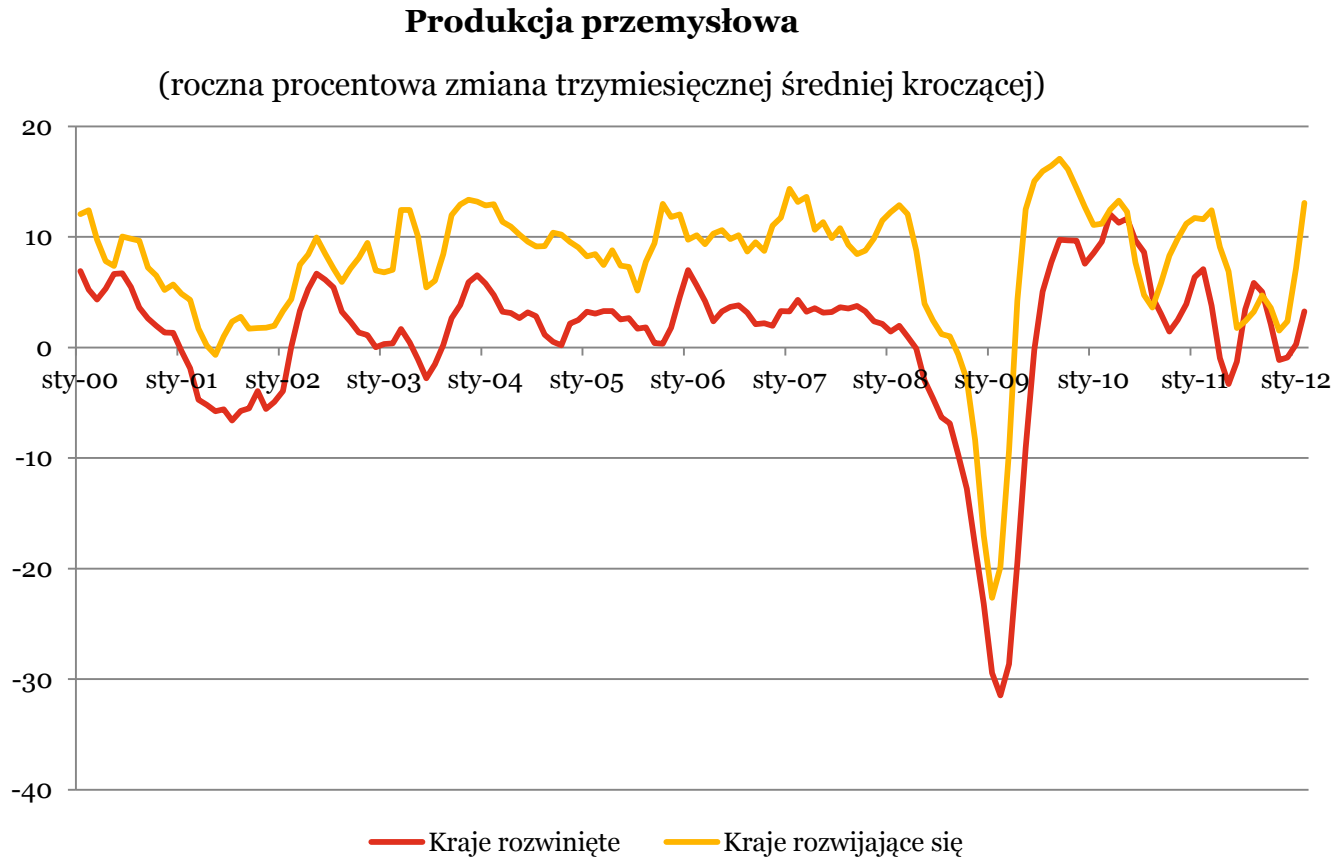
Spowolnienie gospodarcze w Europie jest coraz bardziej widoczne...

Wzrost PKB

(procent; annualizowane kwartalnie)

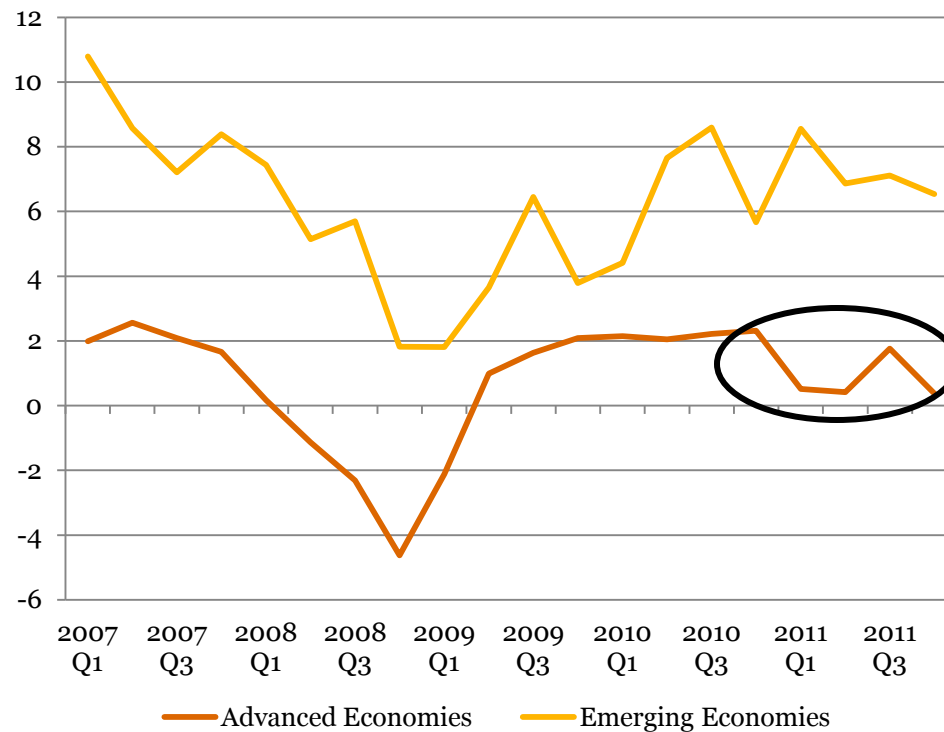
...spada średnia dynamika produkcji przemysłowej...

...i popyt wewnętrzny

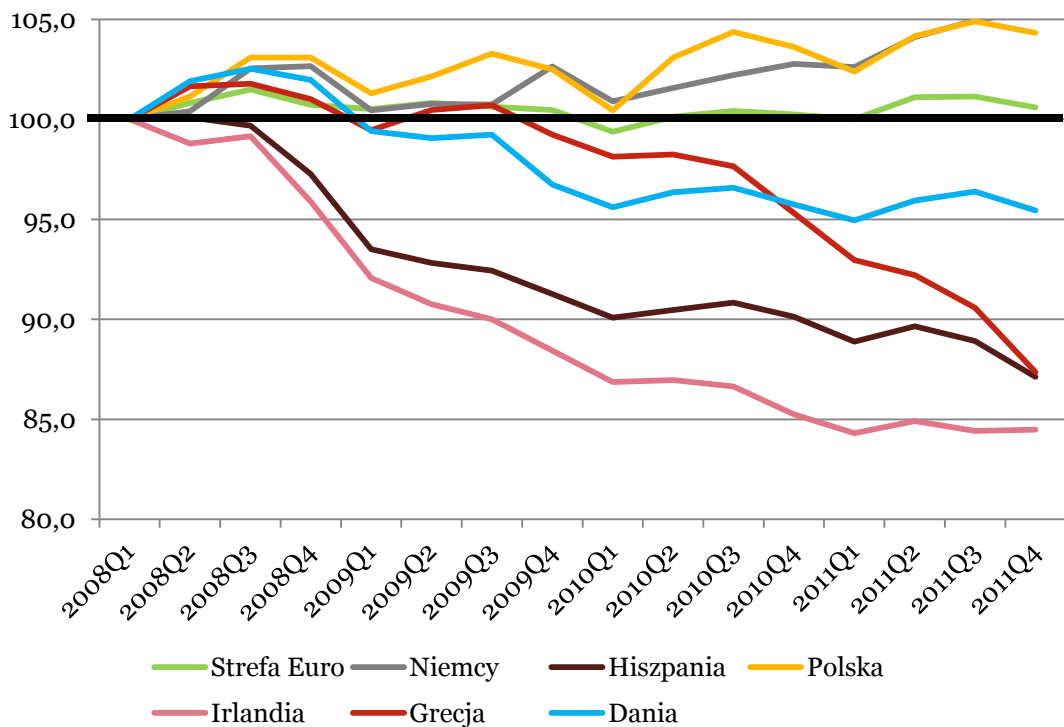
Realna prywatna konsumpcja

(anualizowana kwartalna procentowa zmiana)

Nadchodzi spowolnienie a niektóre kraje jeszcze nie wyszły z dołka w zatrudnieniu po kryzysie 2008

Zmiana zatrudnienia od 2008 roku w wybranych krajach UE

Źródło: Eurostat

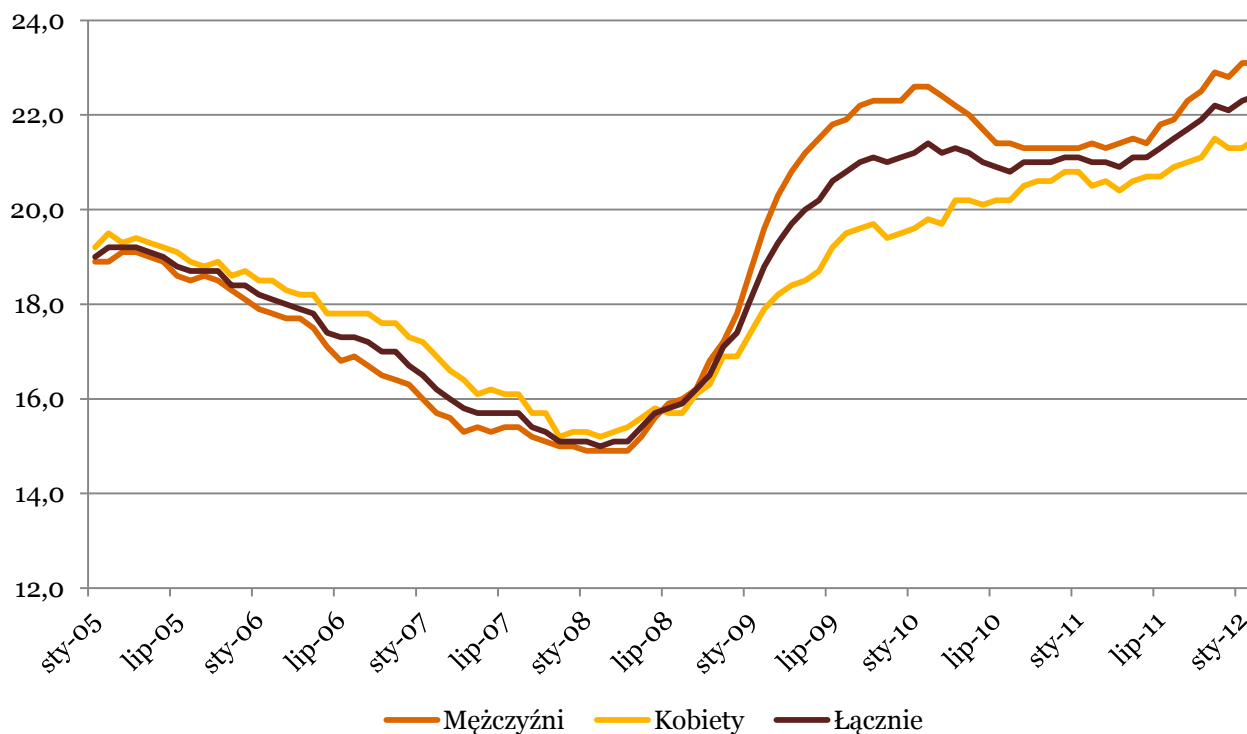
24 kwietnia 2012

8

Kryzys szczególnie uderzył w osoby młode...

**Stoпа bezrobocia osób w wieku poniżej 25 roku życia dla UE
w latach 2005-2012**

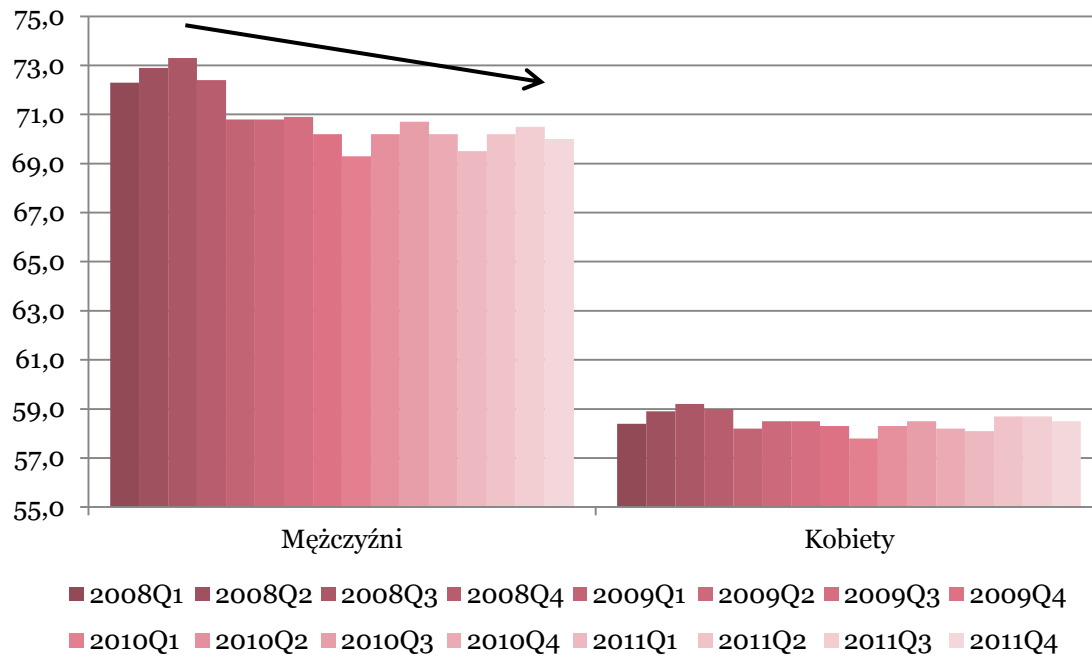

Źródło: Eurostat

24 kwietnia 2012

Bardziej w mężczyzn niż w kobiety...

Współczynnik zatrudnienia w latach 2008-2011 dla kobiet i mężczyzn w wieku 15-64

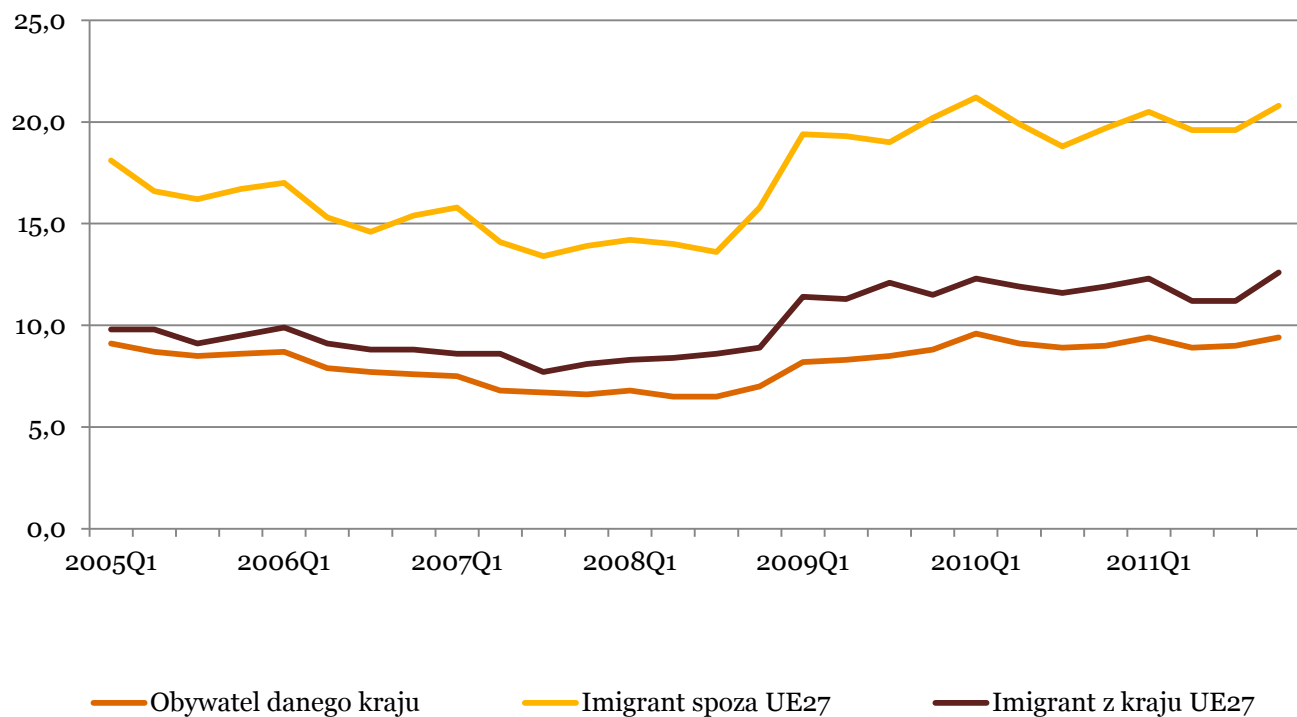

Źródło: Eurostat

24 kwietnia 2012

... i imigrantów

Stopa bezrobocia w UE w zależności od narodowości (% siły roboczej)

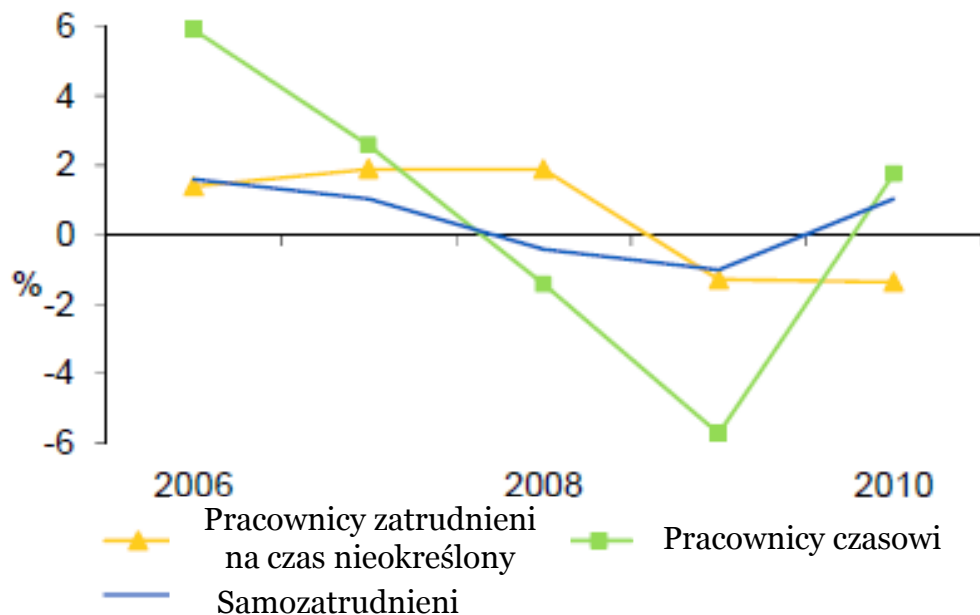

Źródło: Eurostat

24 kwietnia 2012

Najbardziej spadło zatrudnienie pracowników czasowych, ale oni też najszybciej wychodzą z kryzysu

Wzrost zatrudnienia osób w wieku 15-64 w UE27 w zależności od rodzaju zatrudnienia

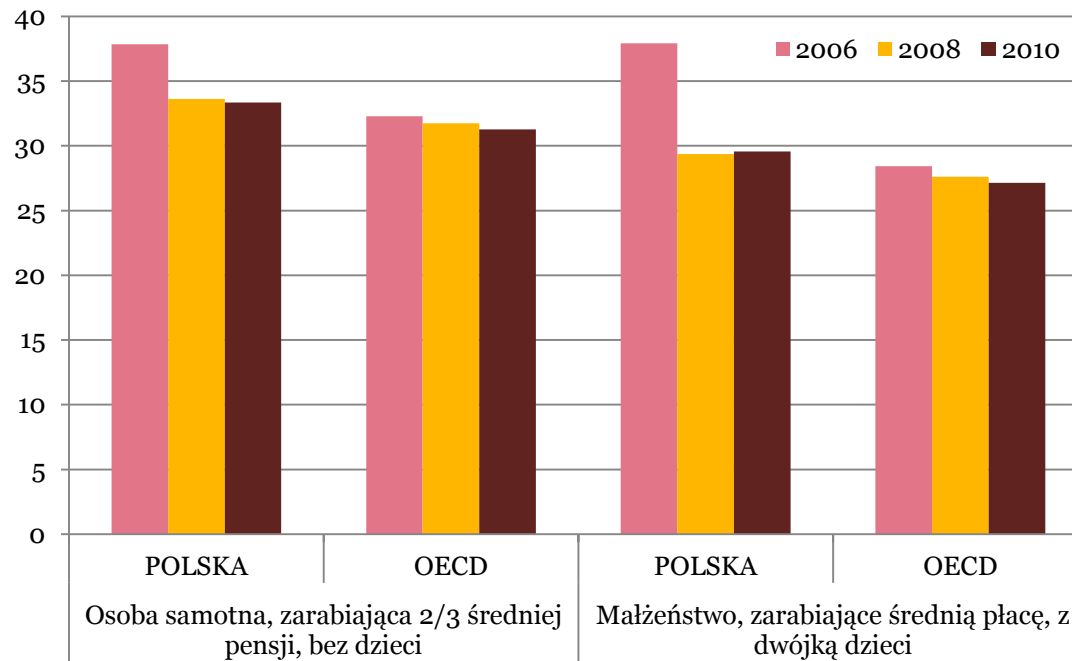
Źródło: Eurostat

24 kwietnia 2012

12

Wynika to z wysokich obciążeń pracy i elastyczności kontraktów...

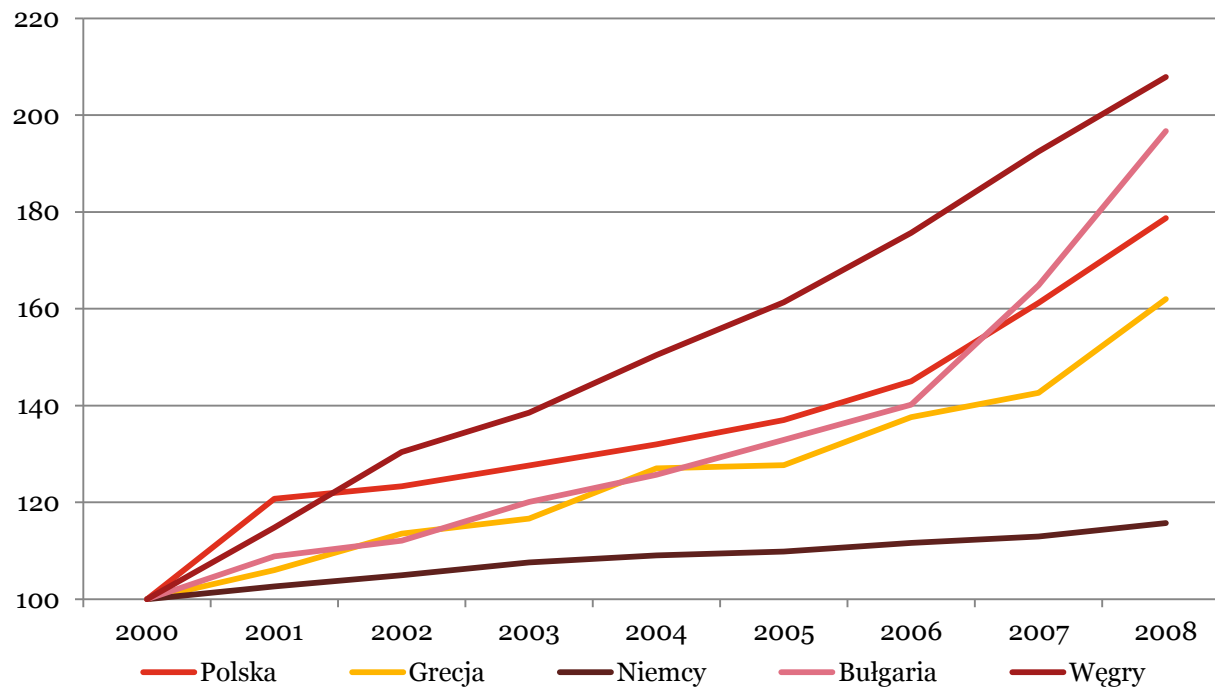
Klin podatkowy

Źródło: OECD

... także w Polsce

Labour cost index, 2000=100*

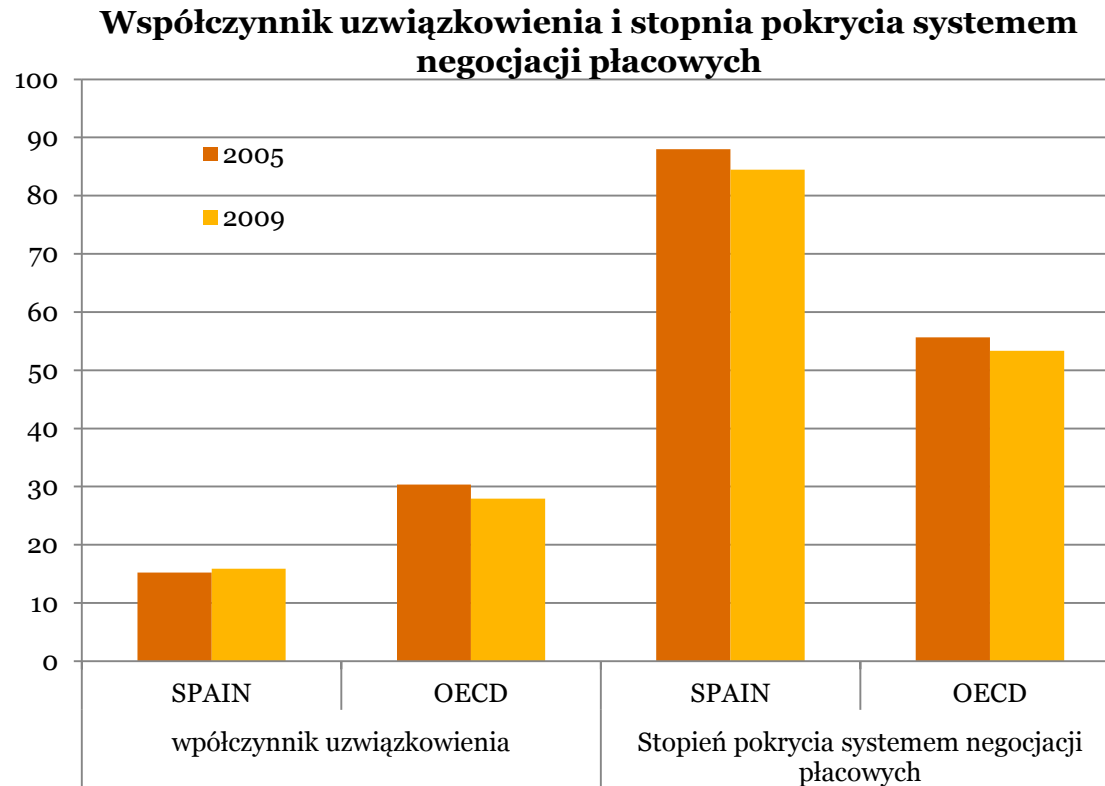

*dane dla przemysłu i usług

Źródło: Eurostat

April 24, 2012

...oraz z niekorzystnego systemu negocjacji zbiorowych, jak w Hiszpanii

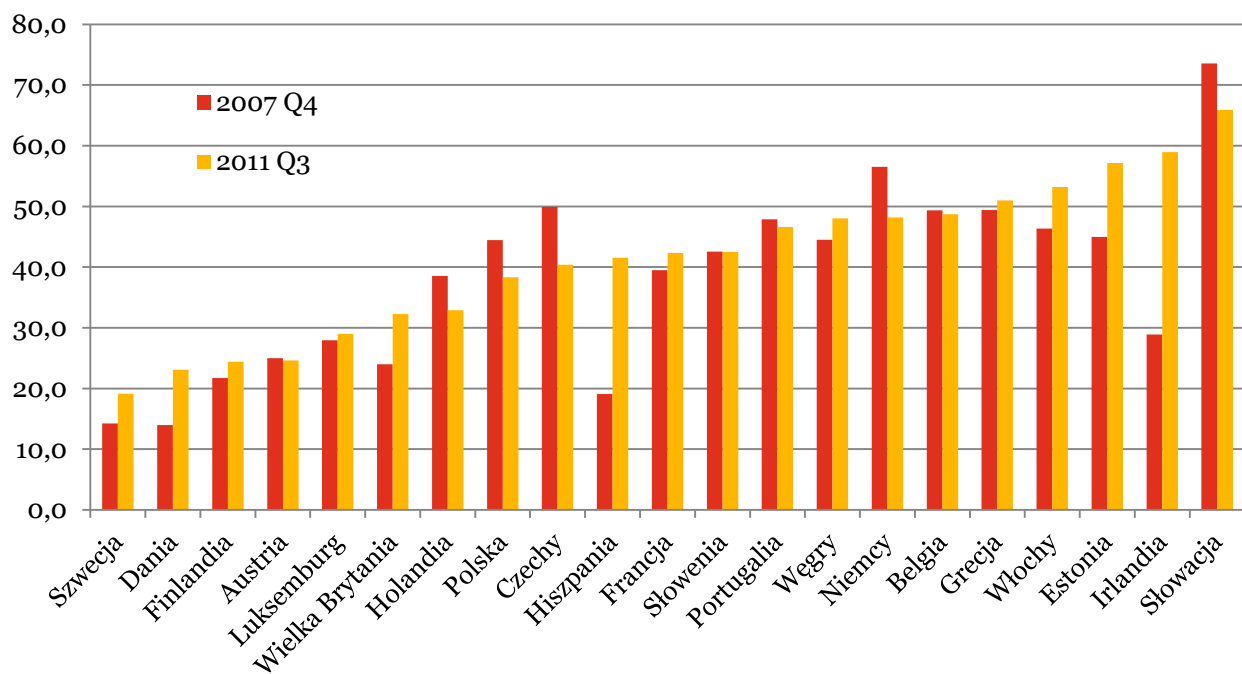
Źródło: OECD

24 kwietnia 2012

15

W wielu krajach wzrosło bezrobocie długotrwałe

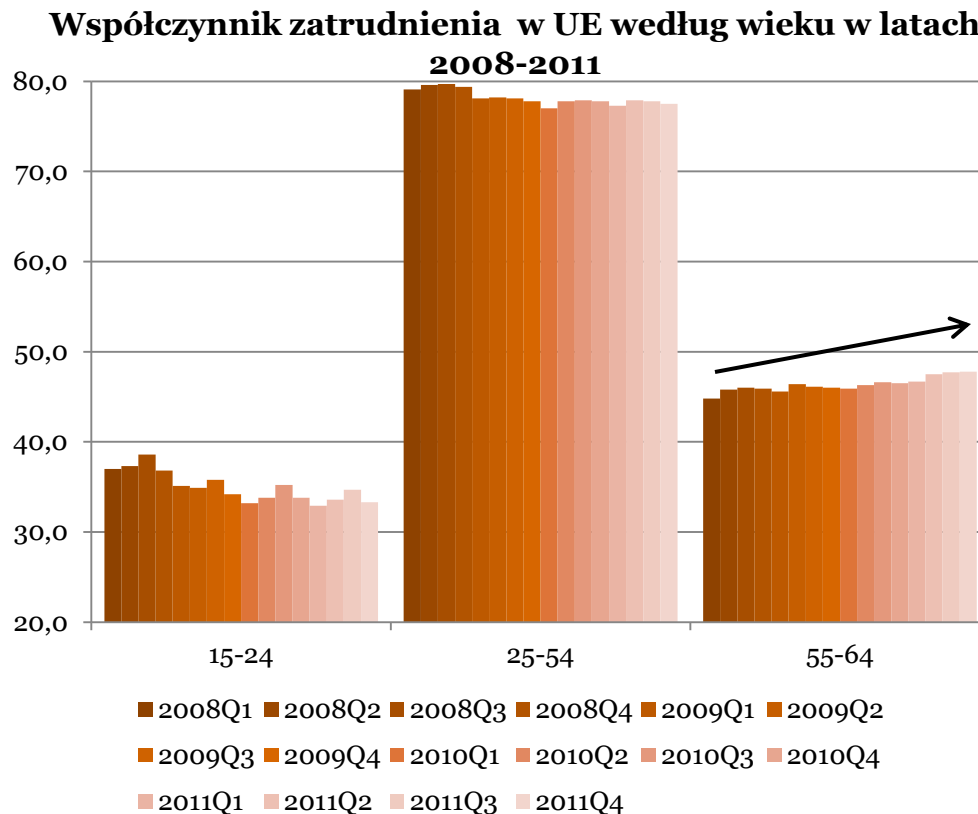
Udział długookresowego bezrobocia (powyżej 12 miesięcy) w całości bezrobotnych

Źródło: OECD

Ale pozytywny jest wzrost zatrudnienia osób w wieku przedemerytalnym...

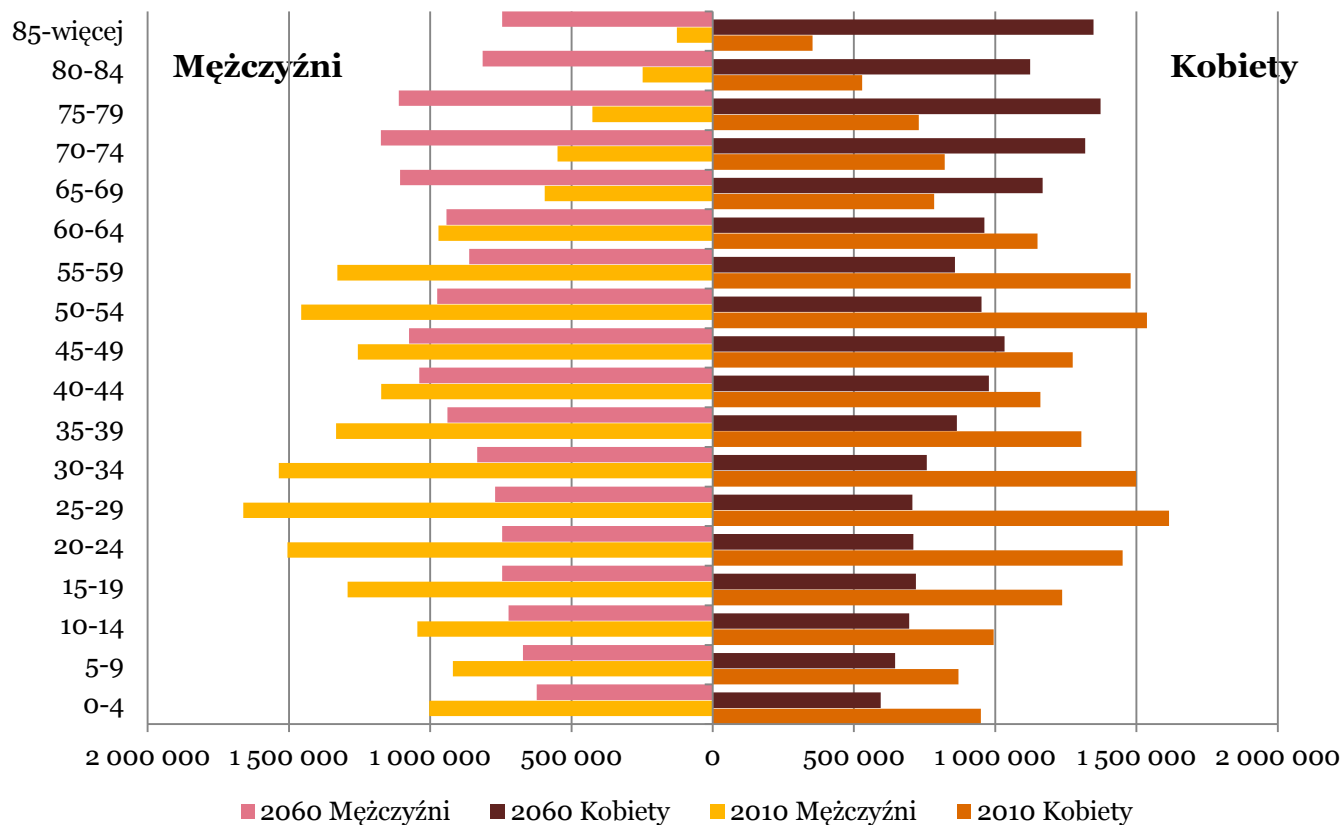

Źródło: Eurostat

...zwłaszcza w obliczu podnoszenia wieku emerytalnego

Jest to nieuniknione ze względu na demografię...

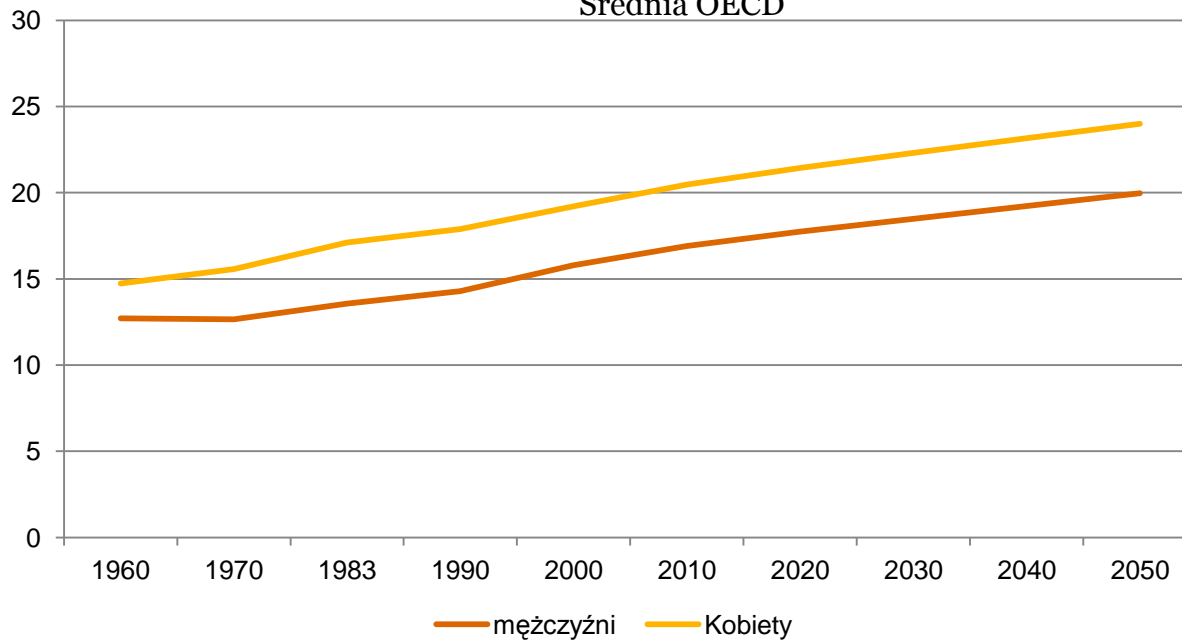
Struktura wiekowa ludności

Żyjemy coraz dłużej...

Dodatkowe lata przewidywanej długości trwania życia po 65 roku życia,

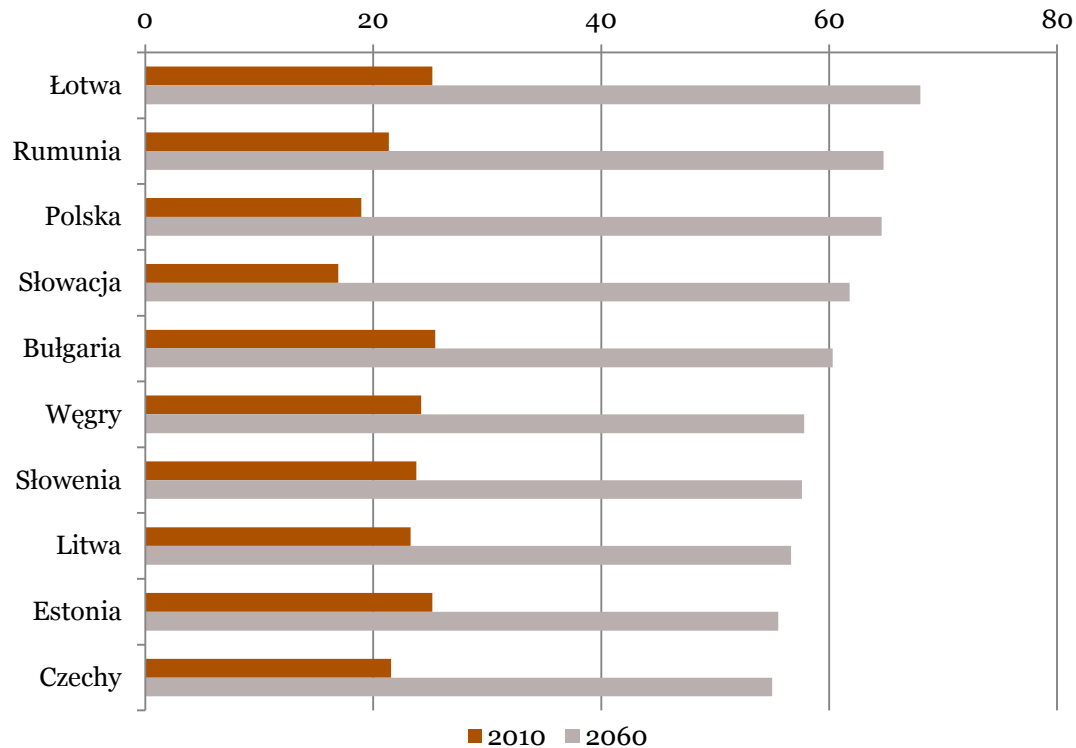
Średnia OECD

... i coraz dłużej jesteśmy emerytami

Współczynnik obciążenia demograficznego szybko rośnie...

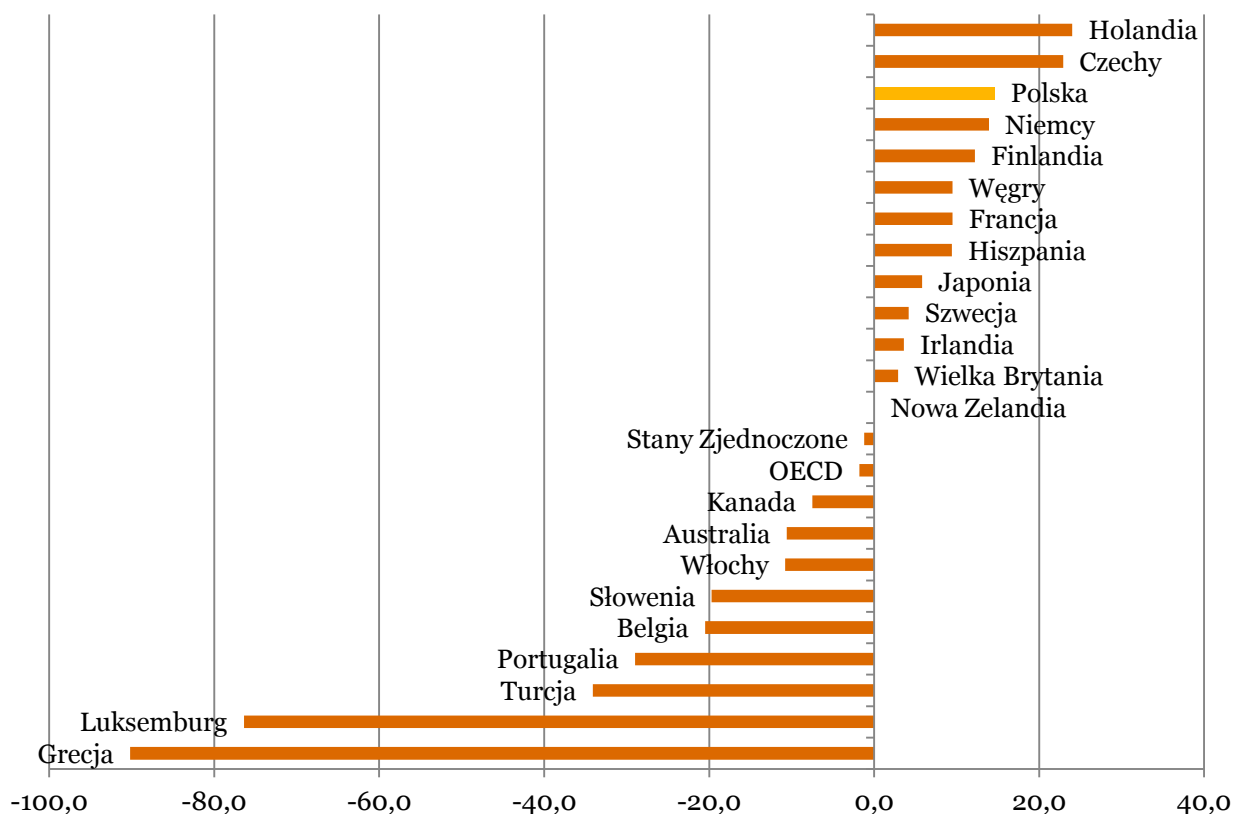
Współczynnik obciążenia demograficznego

Zachęty do dłuższej pracy nie są wystarczające...

Emerytalne zachęty do pracy

Zmiana w kapitale emerytalnym z tytułu dłuższej o rok pracy między 60 a 65 rokiem życia, % rocznych zarobków

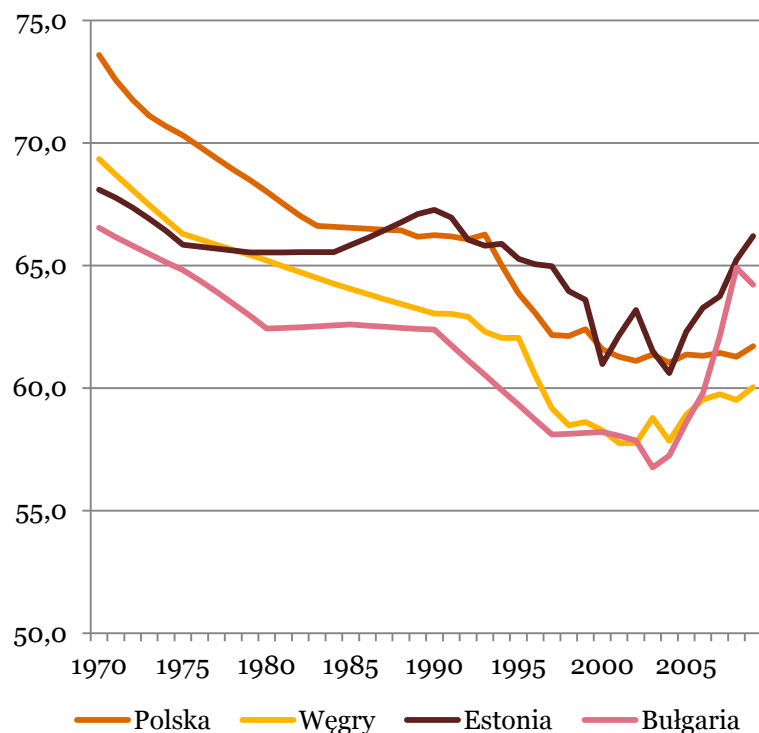

Źródło: OECD

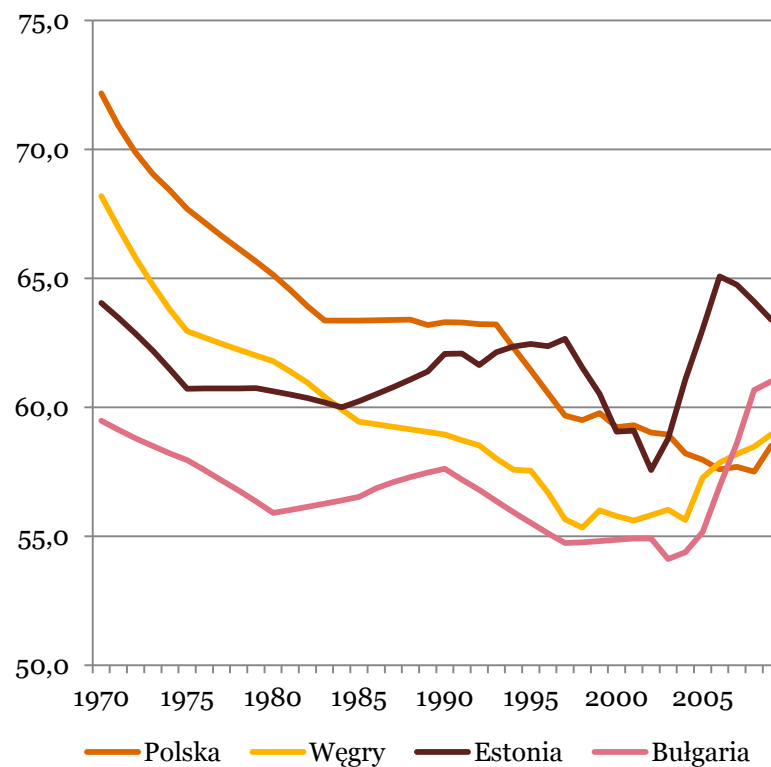
April 24, 2012

Problemem są też przywileje emerytalne, obecnie eliminowane...

Średni efektywny wiek emerytalny dla mężczyzn

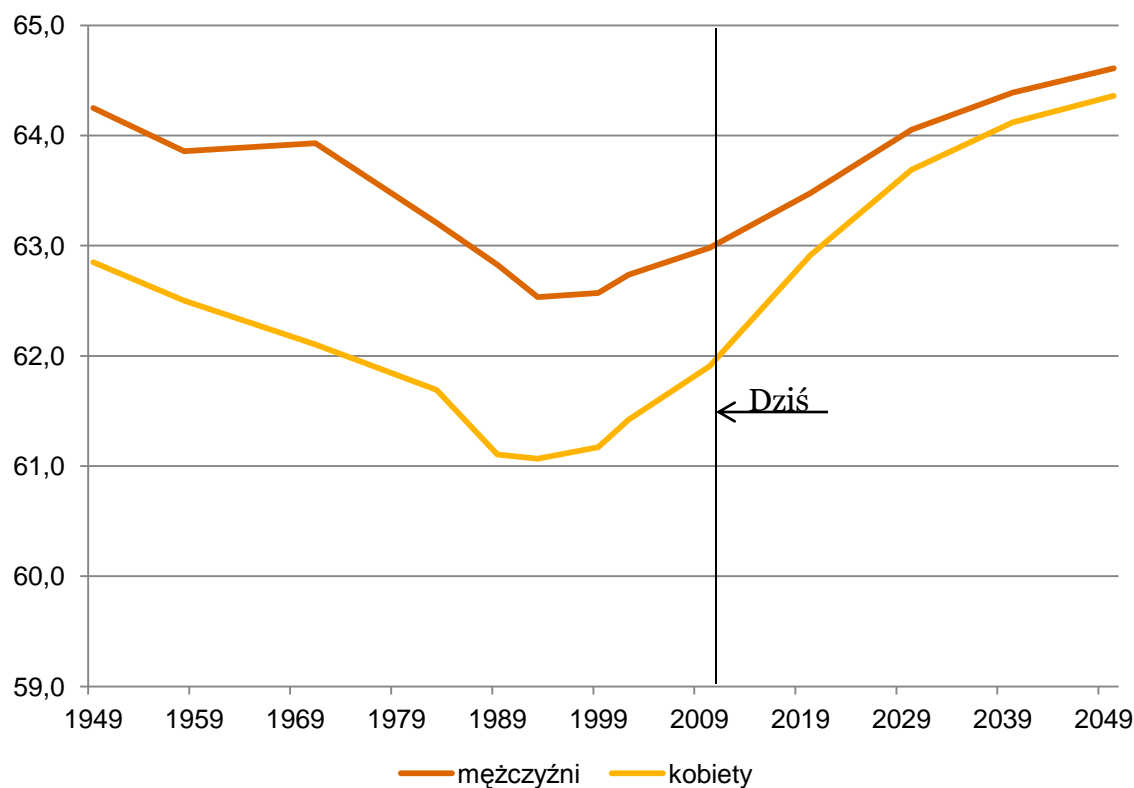

Średni efektywny wiek emerytalny dla kobiet

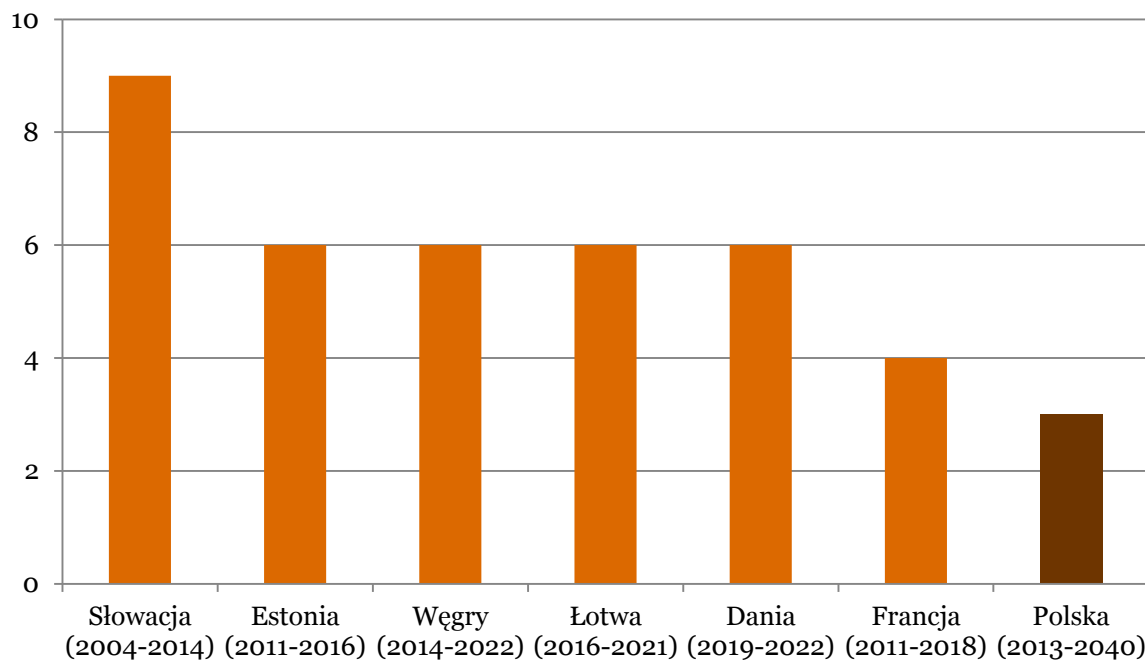
Jedynym rozwiązaniem jest podniesienie wieku emerytalnego

Trendy w wysokości wieku emerytalnego,
Średnia dla krajów OECD, w latach

Europa podnosi wiek emerytalny szybciej i szybciej osiągnie poziom docelowy niż Polska

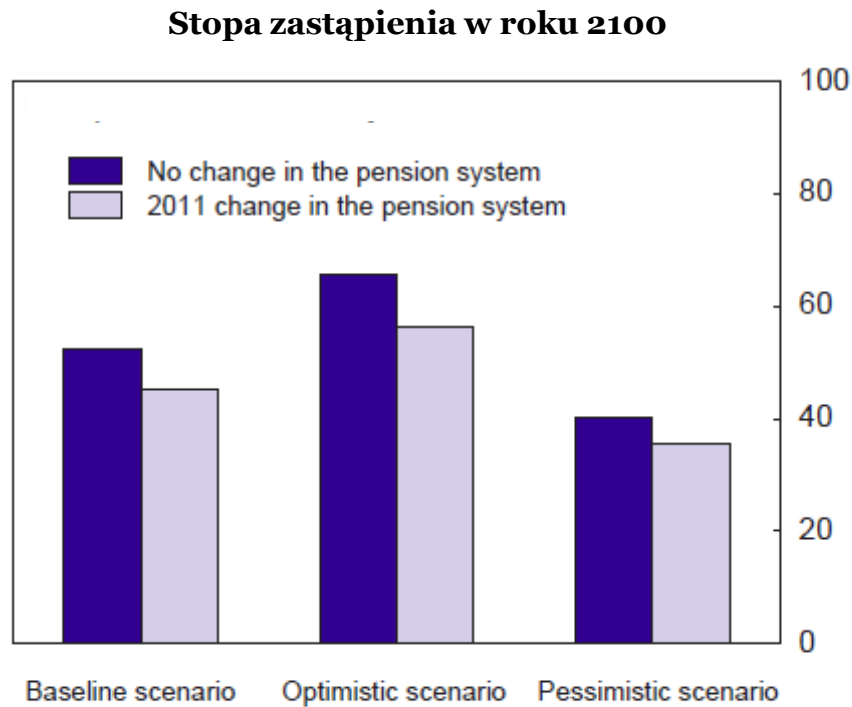
**Tempo podnoszenia wieku emerytalnego,
w miesiącach**

* Estonia - dane tylko dla kobiet

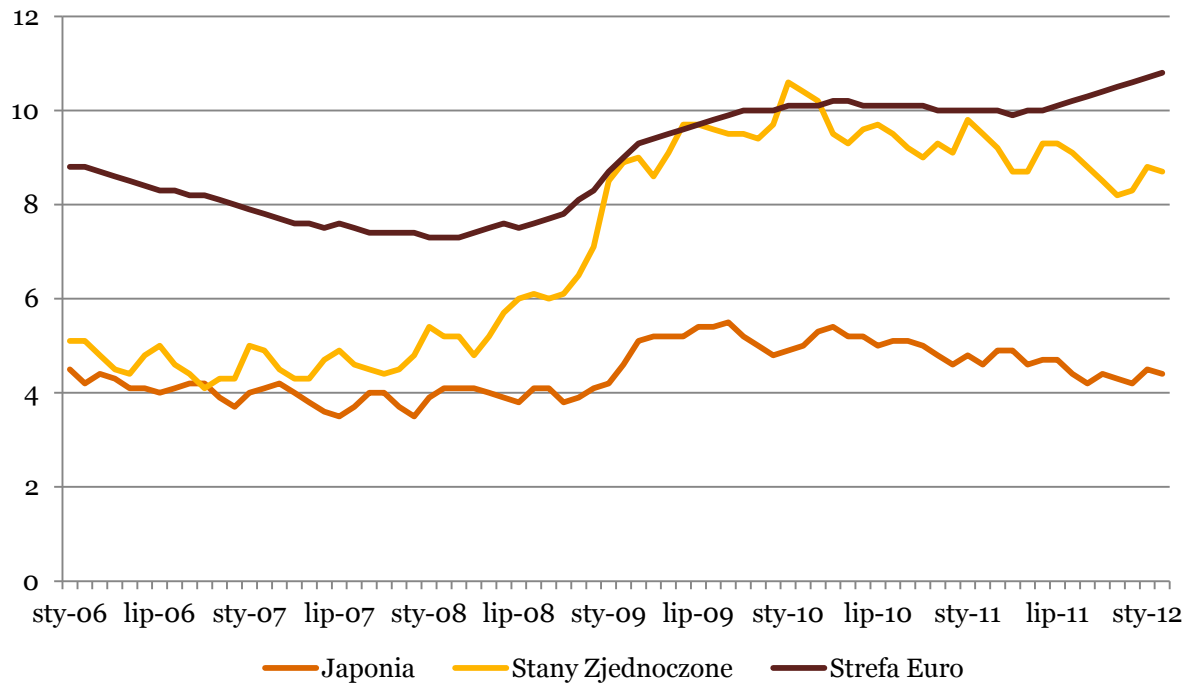
Redukcja składek do OFE też nie była pomocna...

... ponieważ obniżyła stopę zastąpienia

Sytuacja w Europie znacząco różni się od tej w innych częściach świata

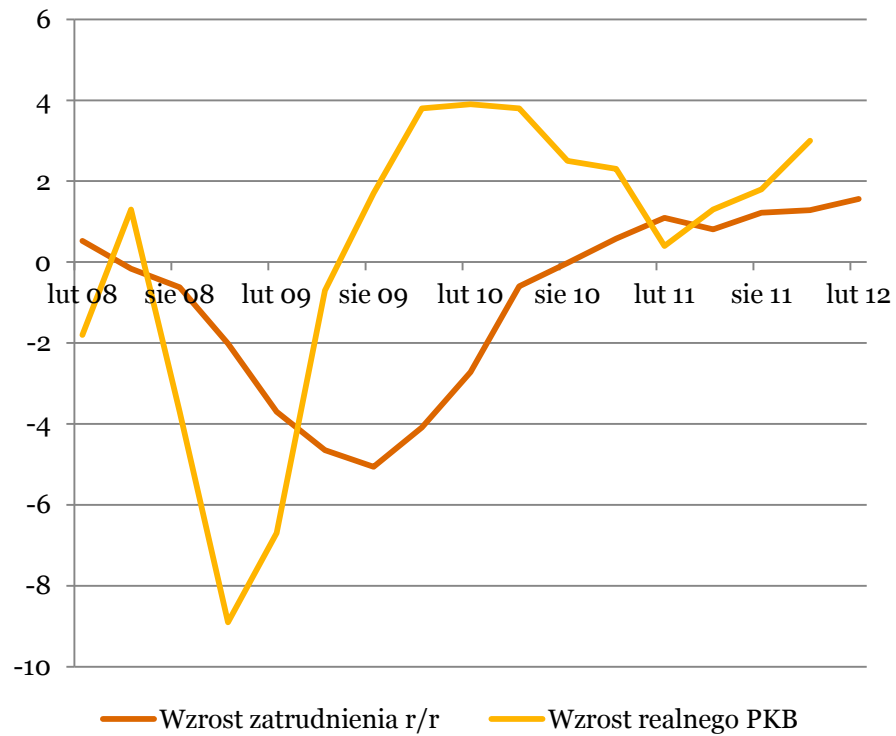
Stopa bezrobocia w latach 2006-2012

Perspektywy globalne

W USA na szczęście coraz więcej pozytywnych sygnałów

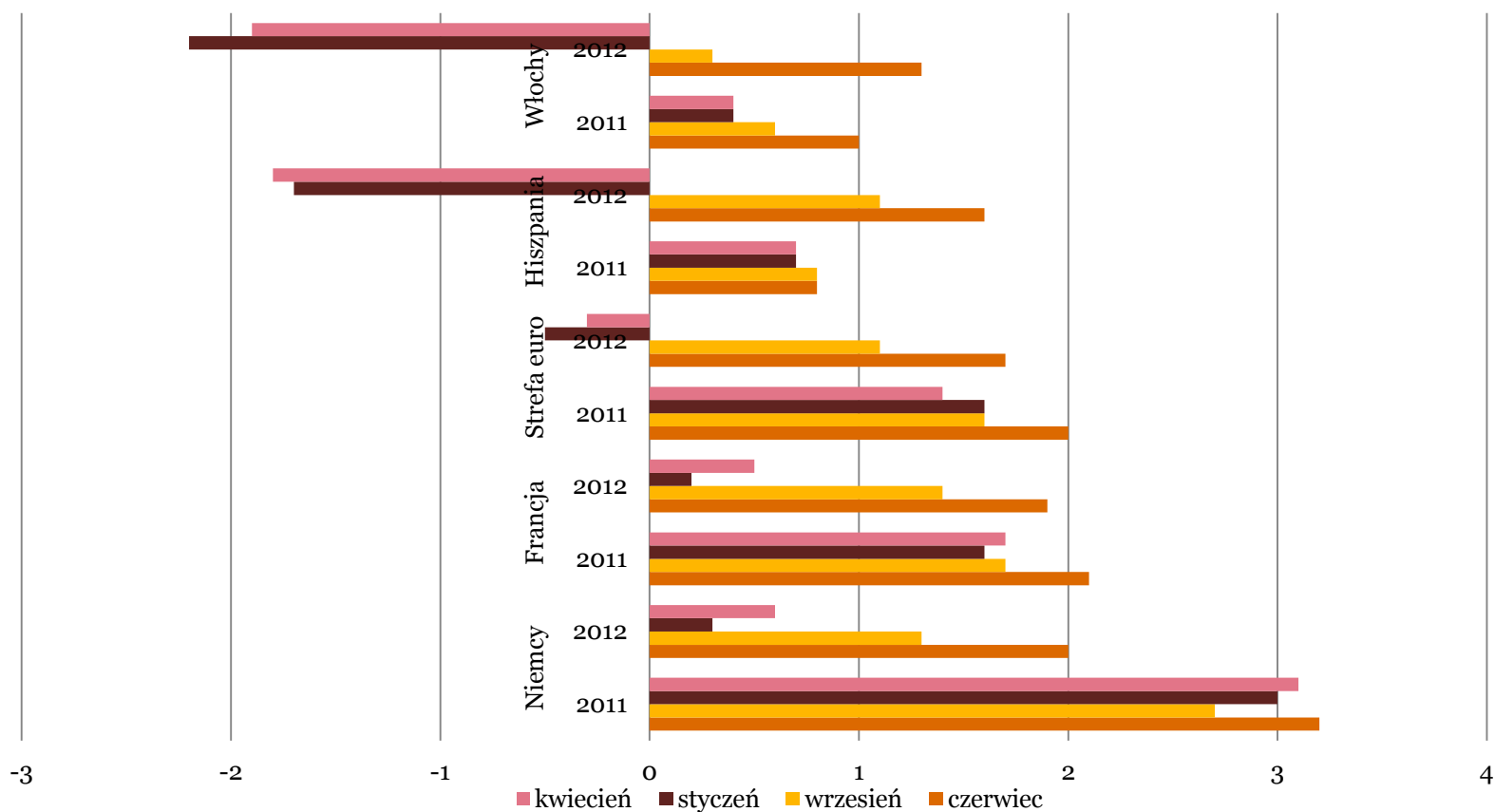
Wzrost zatrudnienia r/r i wzrost realnego PKB w USA

Źródło: BEA, BLS

... strefa euro natomiast wchodzi w recesję

Prognoza wzrostu PKB (%)

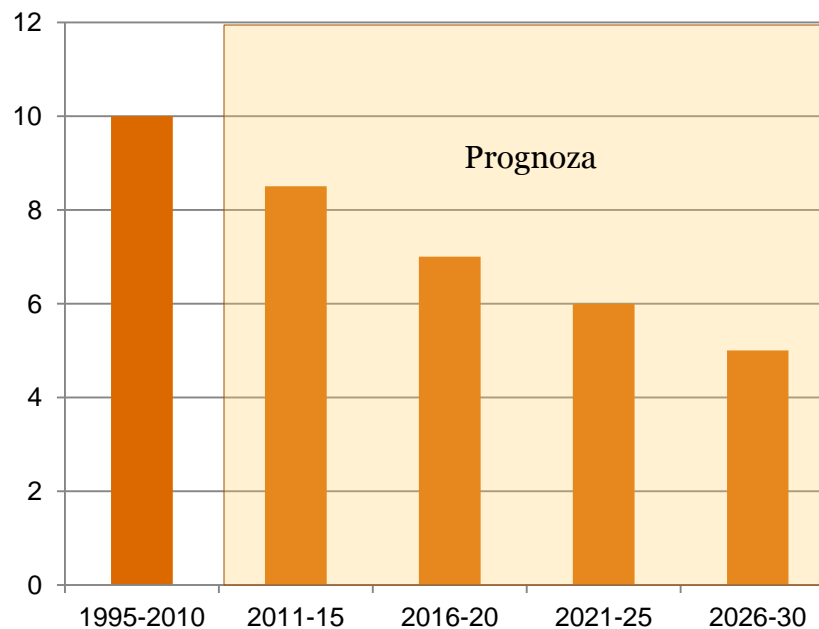

Źródło: IMF

24 kwietnia 2012

Chiny chciałyby zwalniać powoli

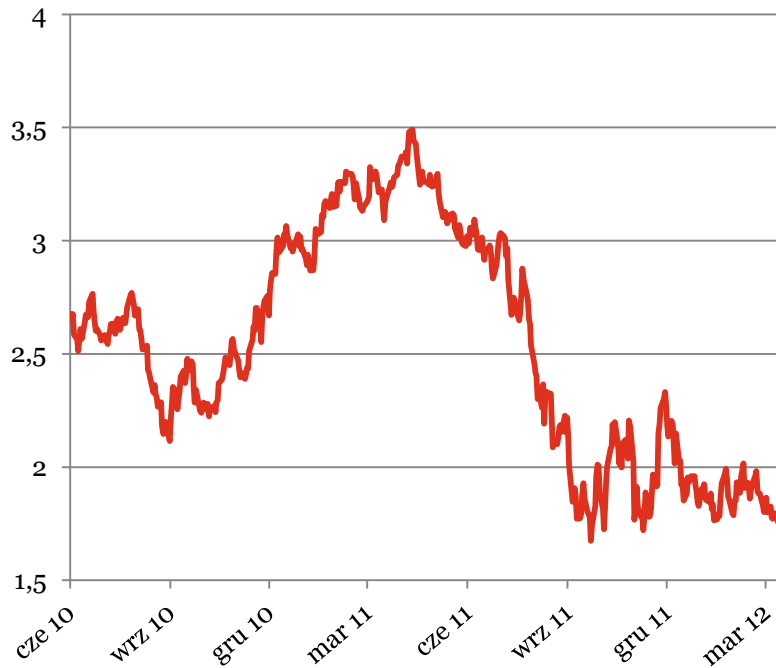
Średni roczny wzrost PKB Chin
(procent)

Źródło: Development Research Centre

Co widać na tych wykresach

Rentowność 10-letnich obligacji niemieckich (%)

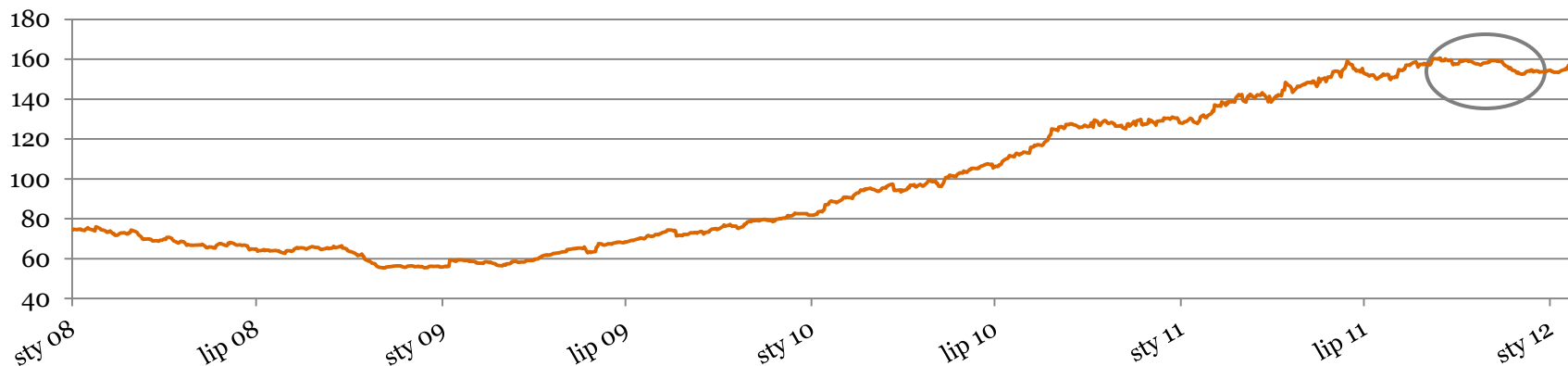

Cena złota (USD/uncja)

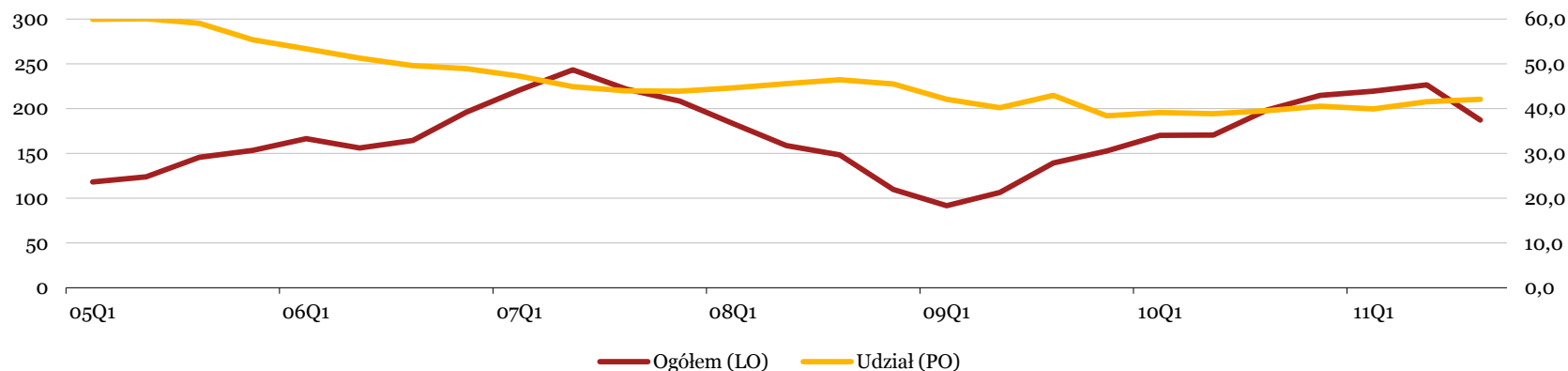

W Polsce widoczny był odpływ, szczególnie pod koniec roku

Zaangażowanie nierezydentów na rynku polskich papierów skarbowych (mld PLN)

Zaangażowanie nierezydentów na polskim rynku akcji (mld PLN)

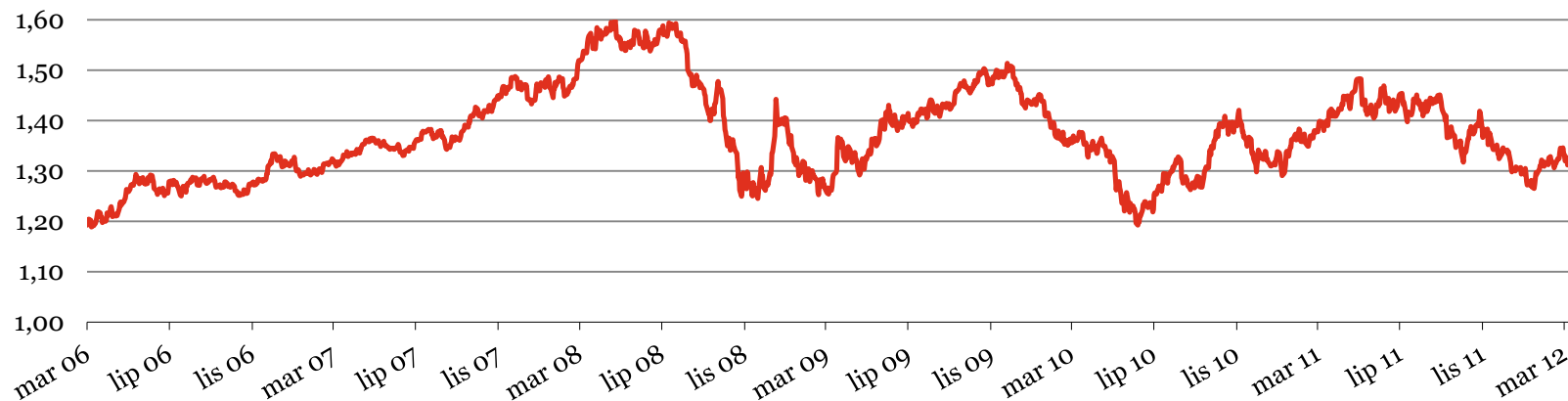
Źródło: Ministerstwo Finansów, NBP

24 kwietnia 2012

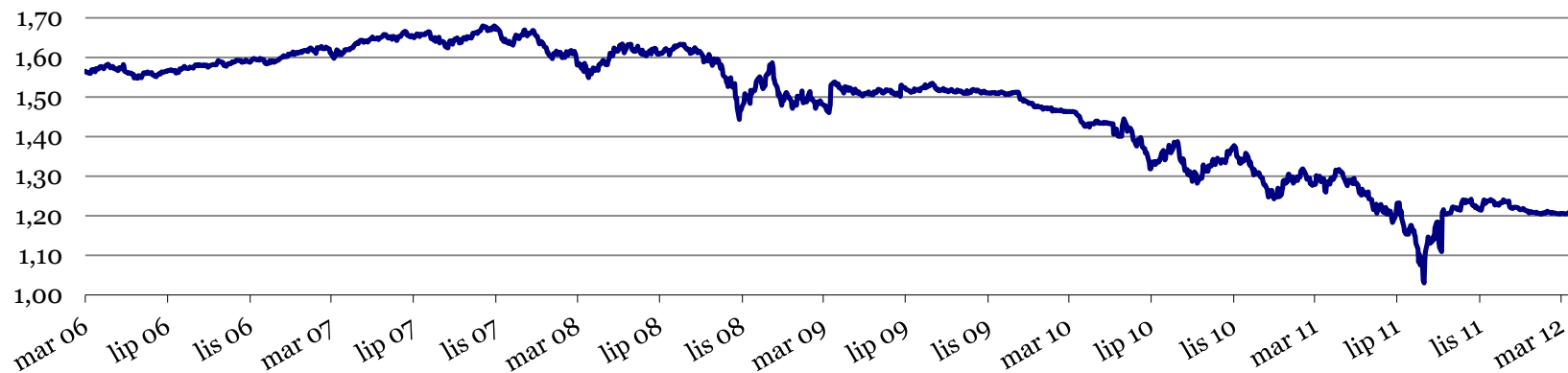

Obstawiałbym silnego dolara...

Kurs EUR/USD

Kurs EUR/CHF

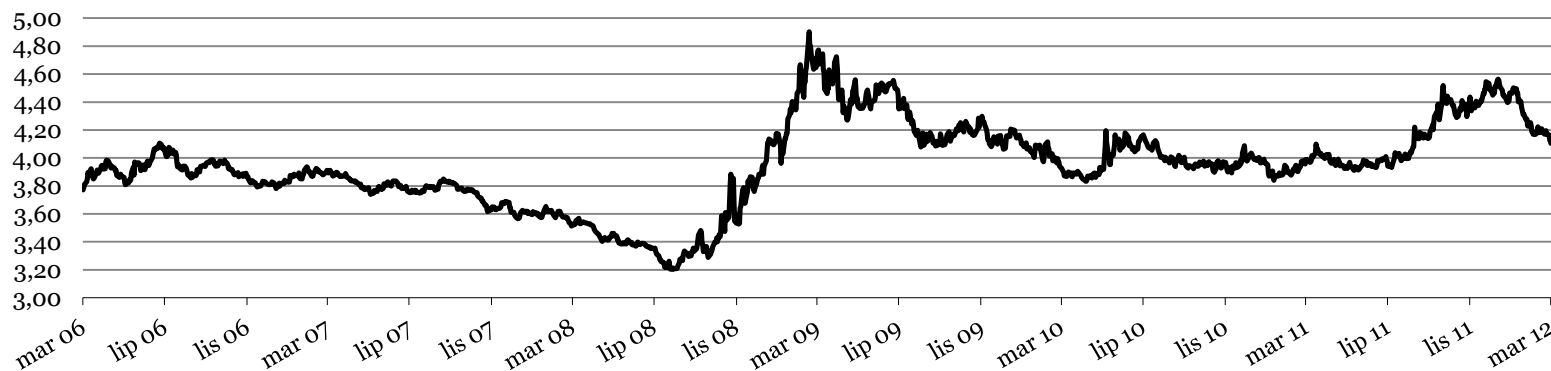

Źródło: stooq.pl

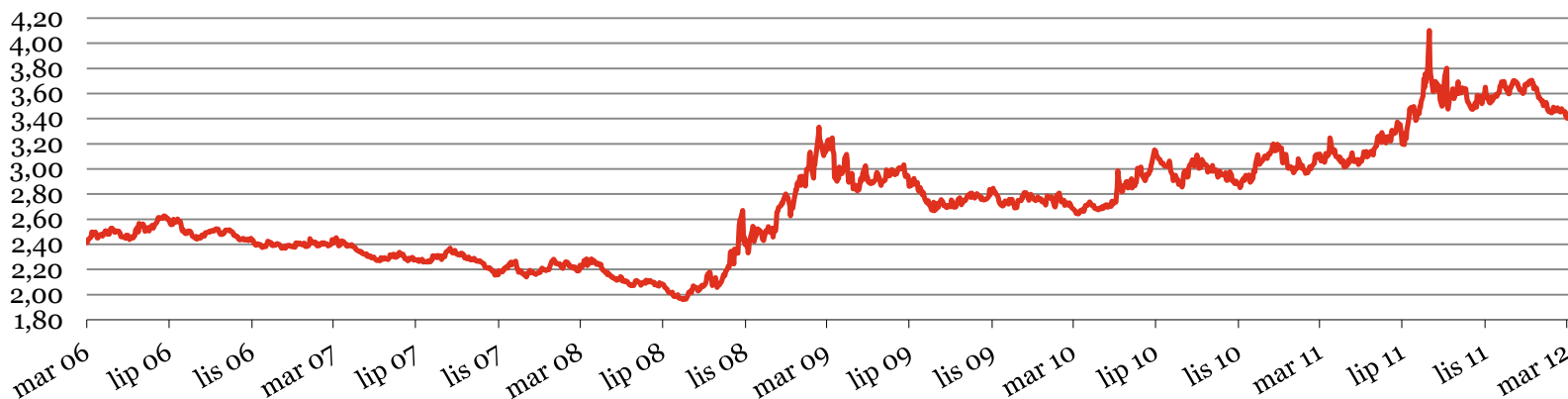
24 kwietnia 2012

... i utrzymującą się wysoką zmienność na PLN

Kurs EUR/PLN

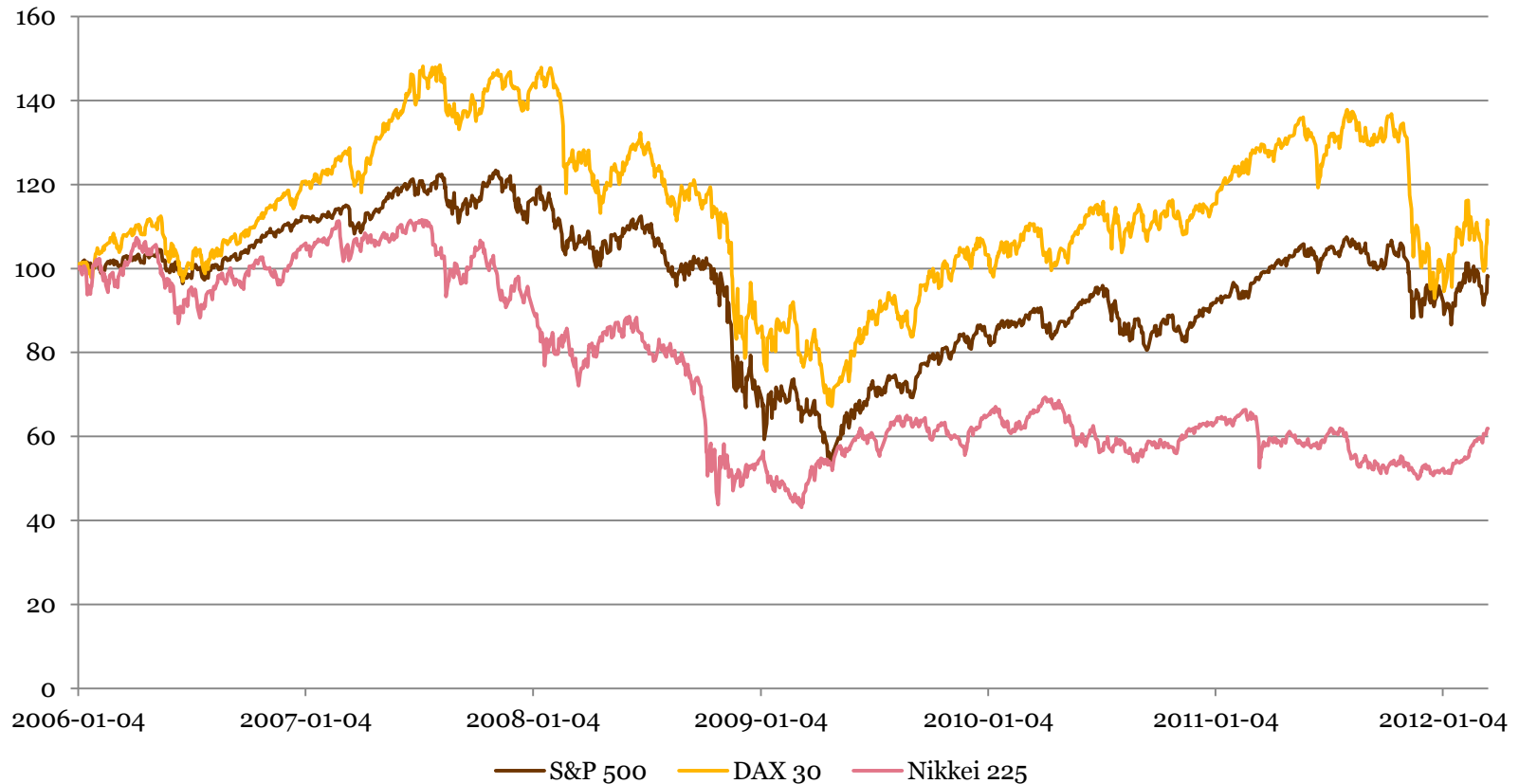

Kurs CHF/PLN

...giełdy czekają na kolejne pozytywne sygnały

Indeksy giełdowe (styczeń 2006 r. = 100)

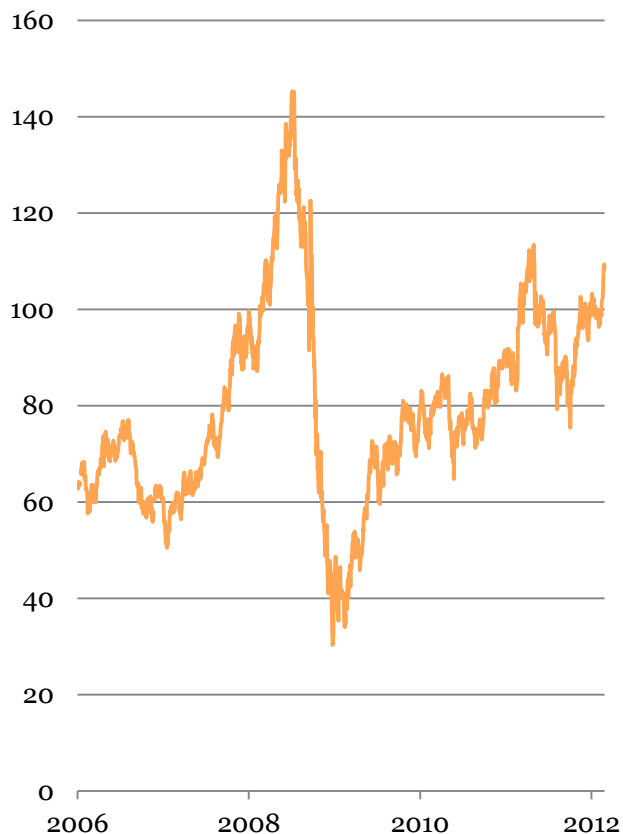

Źródło: Bloomberg, stooq.pl

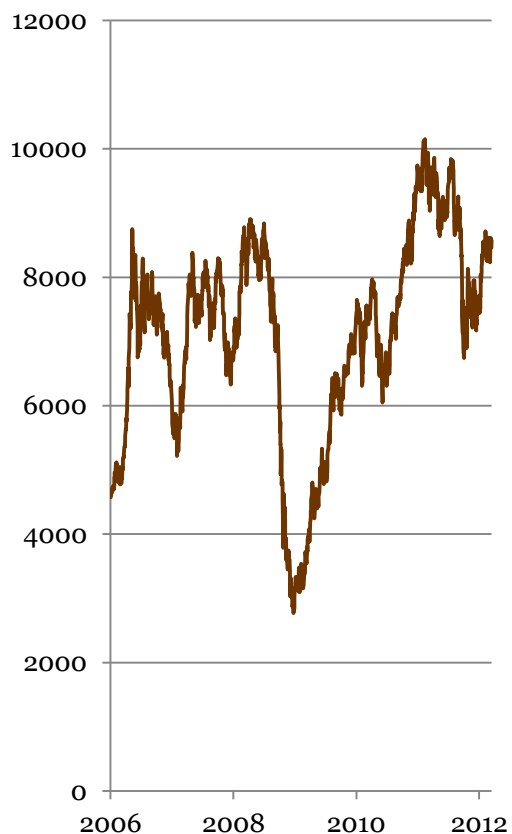
24 kwietnia 2012

Stąd duża zmienność

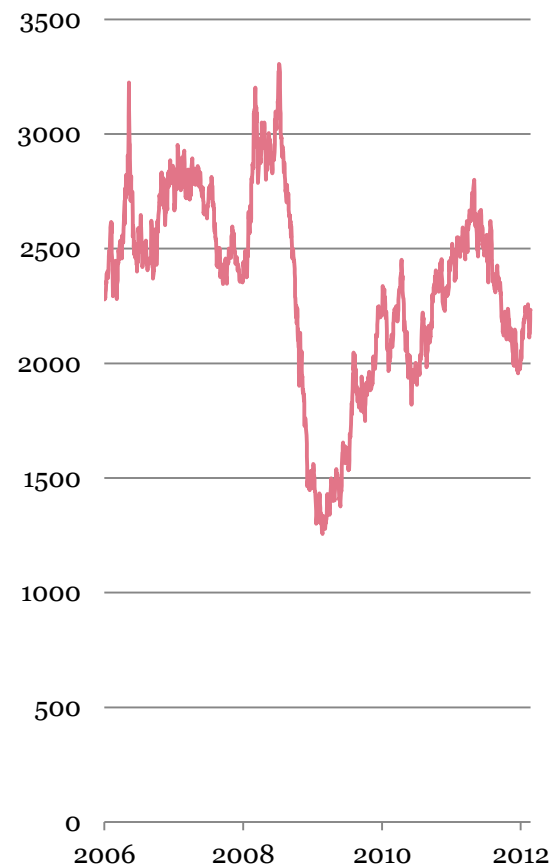
Cena ropy WTI (USD/B)

Cena miedzi* (USD/t)

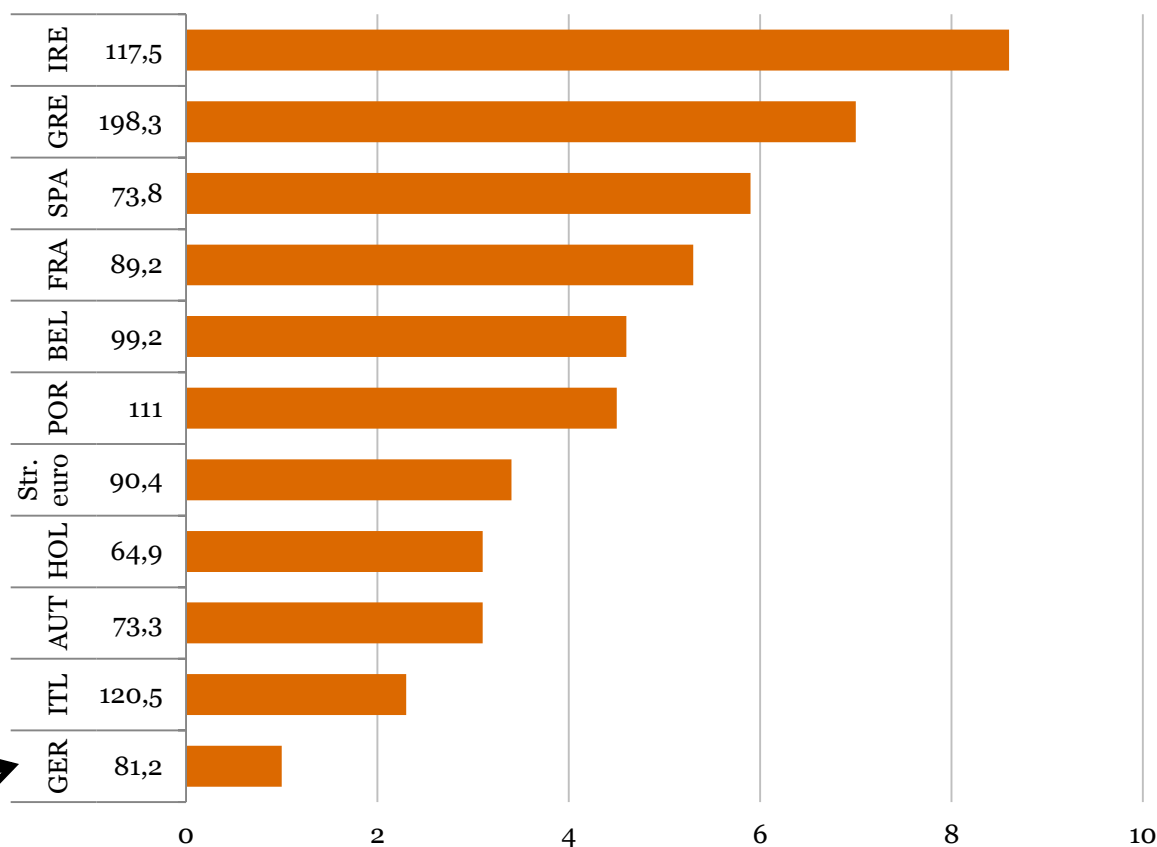
Cena aluminium* (USD/t)

Europa

W Europie najzdrowsze są Niemcy

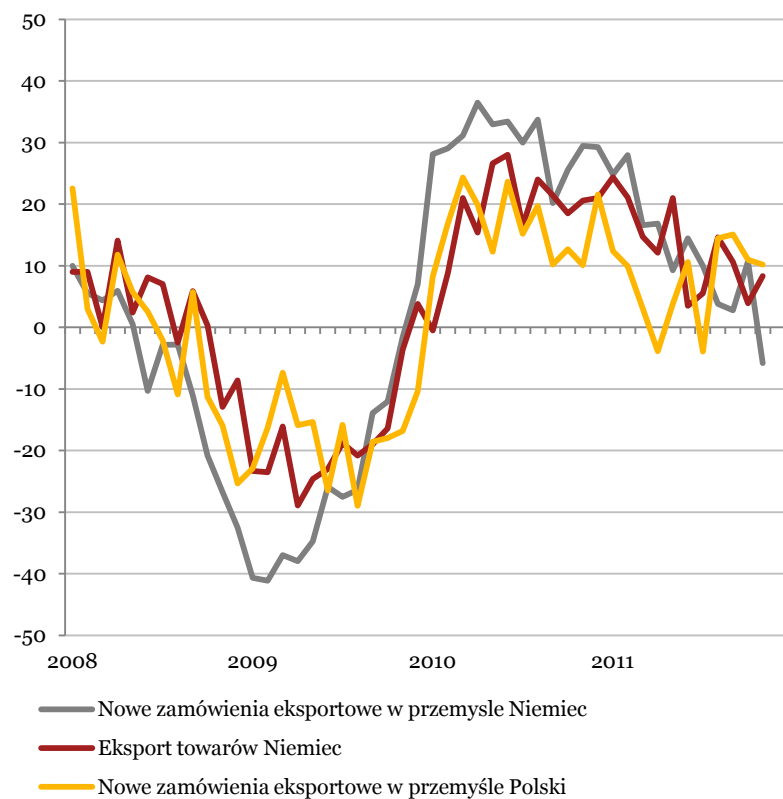
Prognoza deficytu budżetowego w 2012 roku (% PKB)

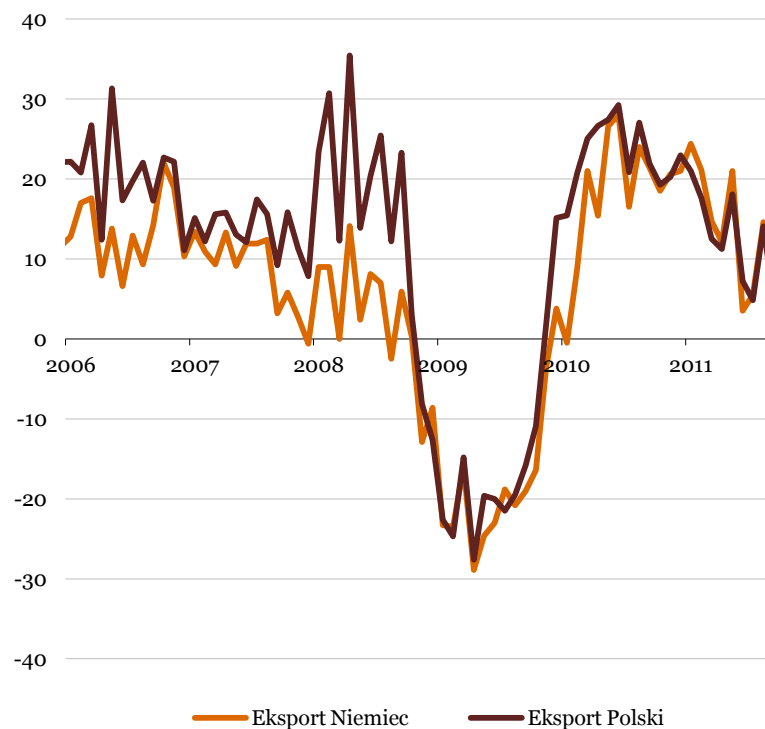
Prognoza długu publicznego w 2012 r.

Ale spowolnienie w euro obniży dynamikę niemieckiego eksportu

Zamówienia eksportowe i eksport towarów Niemiec vs zamówienia eksportowe Polski (% r/r)

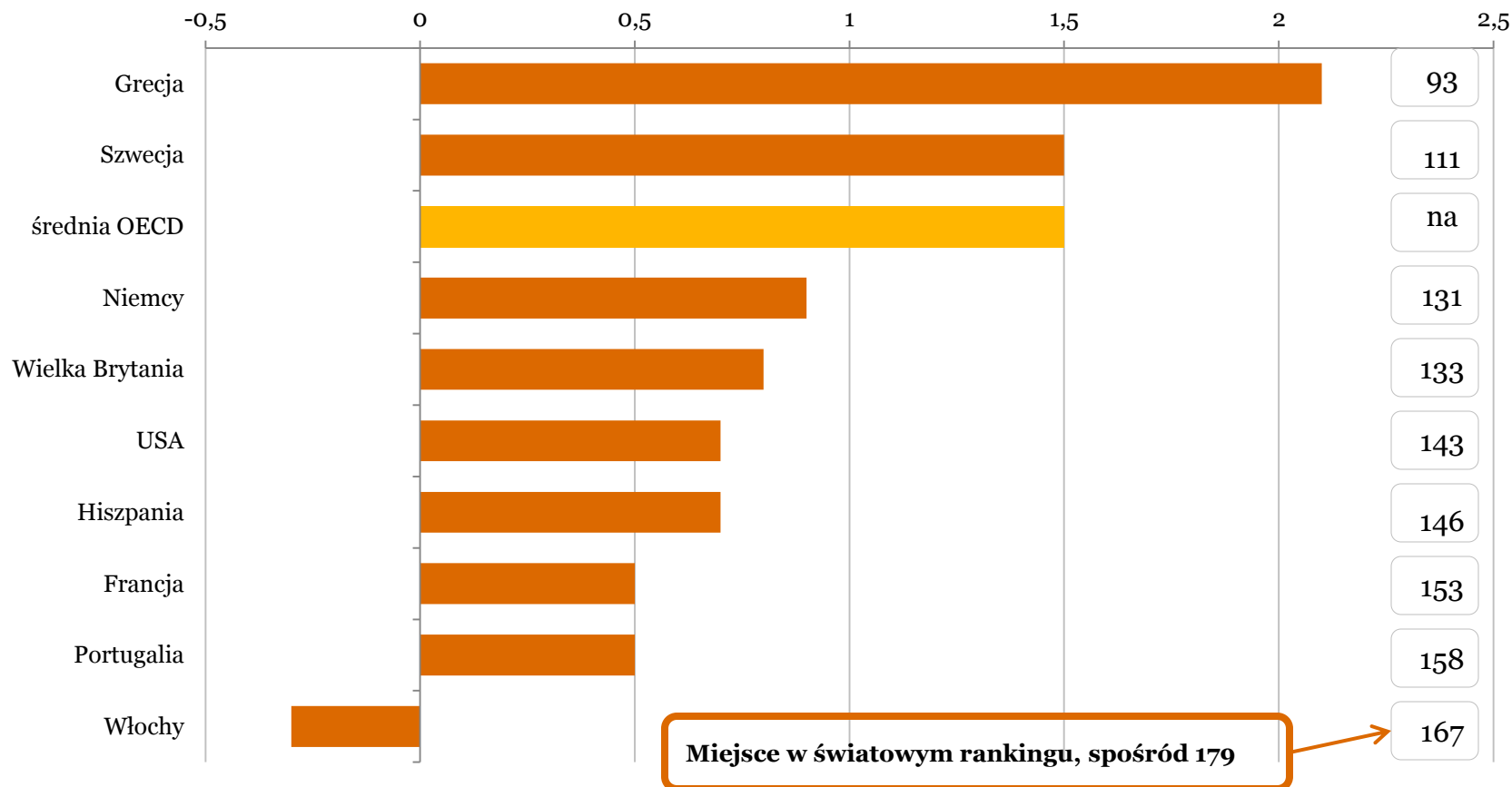

Eksport towarów Niemiec i Polski (% r/r)

Włochy dostały czerwoną kartkę za ostatnie 10 lat, ale mają głównie problem z płynnością

PKB per capita, średnia roczna zmiana proc. 2001-2010

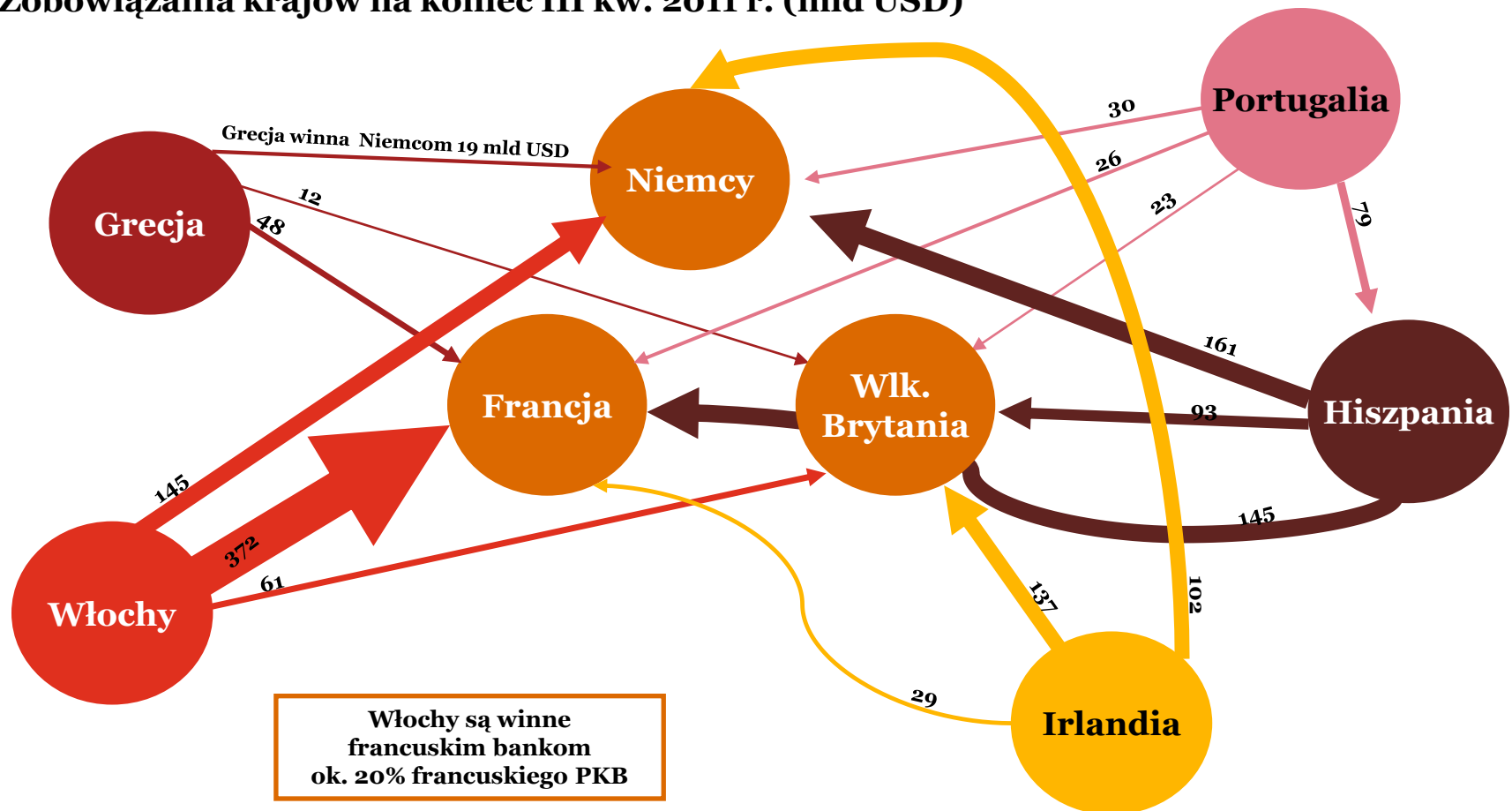
Source: IMF World Economic Outlook; The Economist

24 kwietnia 2012

EBC cały czas zmniejsza zakres zaangażowania banków w PIIGS

Zobowiązania krajów na koniec III kw. 2011 r. (mld USD)

Ale sytuacja Grecji jest beznadziejna

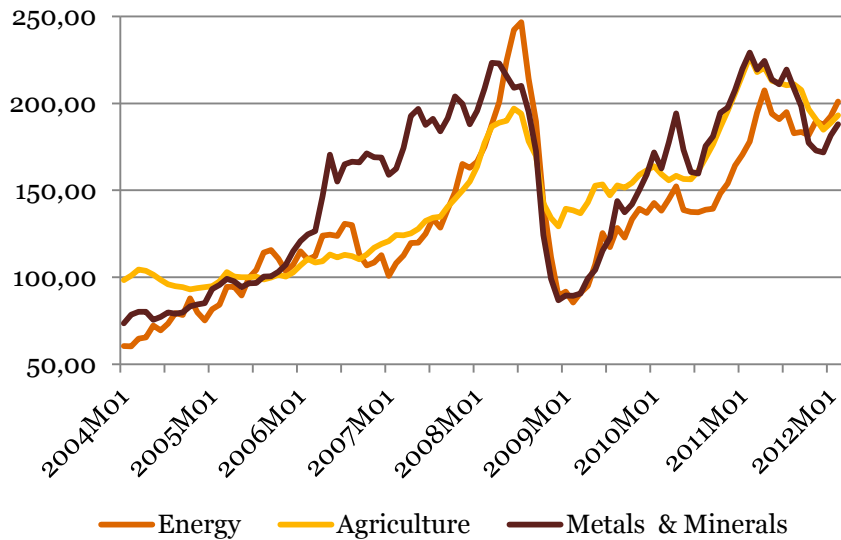
Sytuacja fiskalna krajów peryferyjnych

	Dług publiczny (% PKB)			10Y (%)
	2011	2012	2013	
Grecja	163	198	198	34,0
Hiszpania	70	74	78	5,0
Irlandia	108	118	121	8,2
Portugalia	102	111	112	17,4
Włochy	121	121	119	5,9

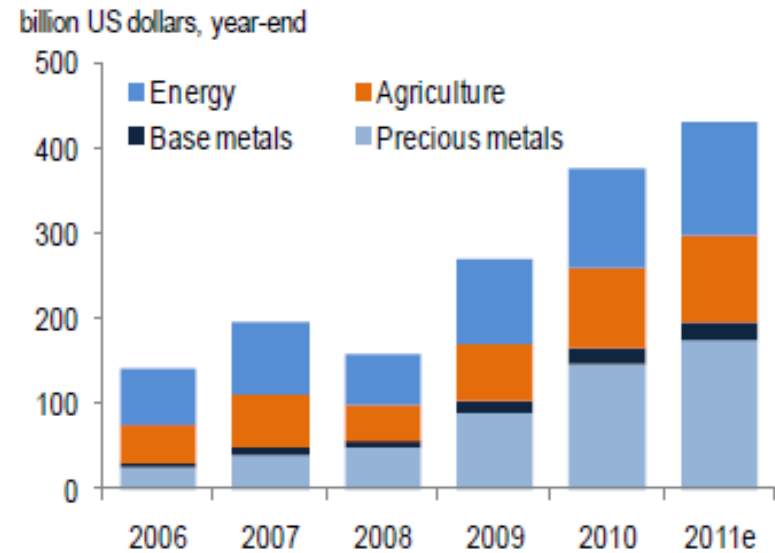
Surowce

Na ceny surowców w coraz większym zakresie wpływają czynniki inne niż fundamentalne

Ceny surowców

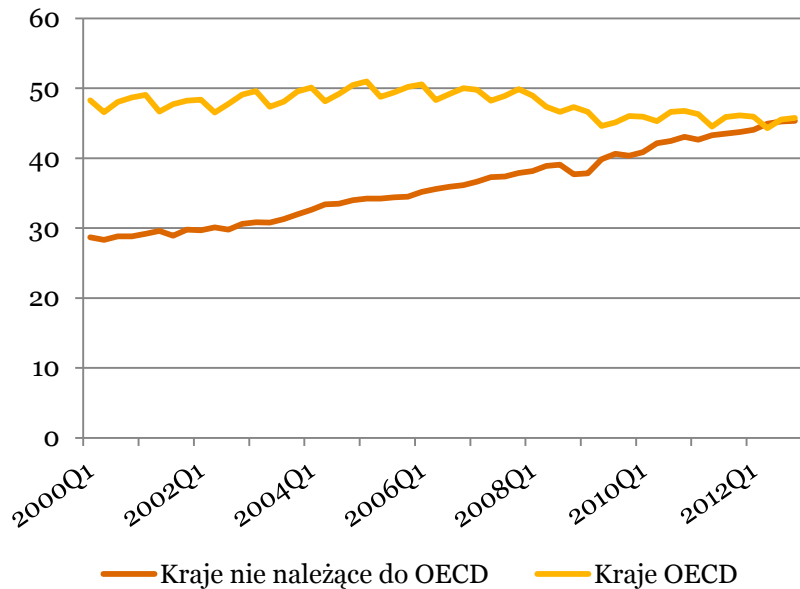

Fundusze zainwestowane w surowce

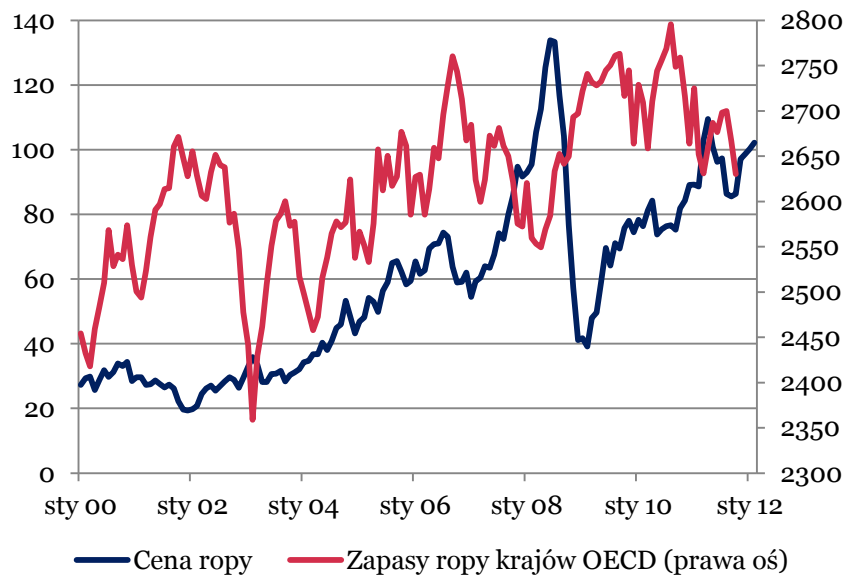

Wzrost konsumpcji ropy ma głównie miejsce w krajach rozwijających się

Konsumpcja ropy

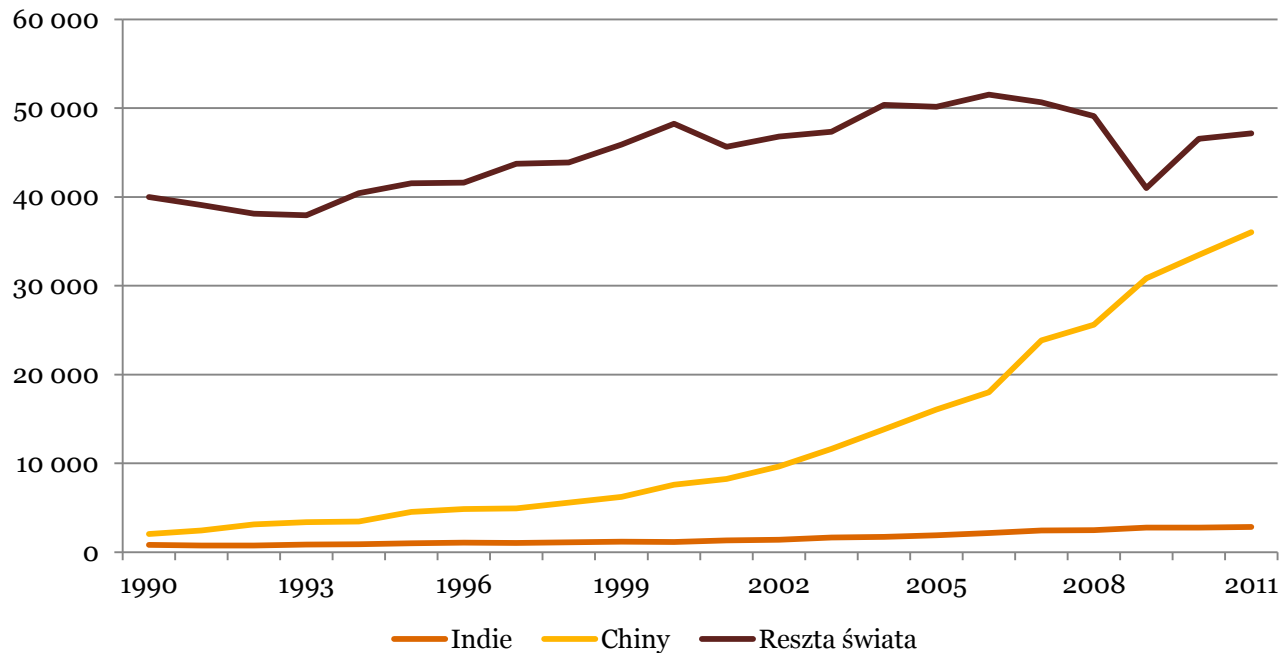

Cena ropy vs zapasy ropy

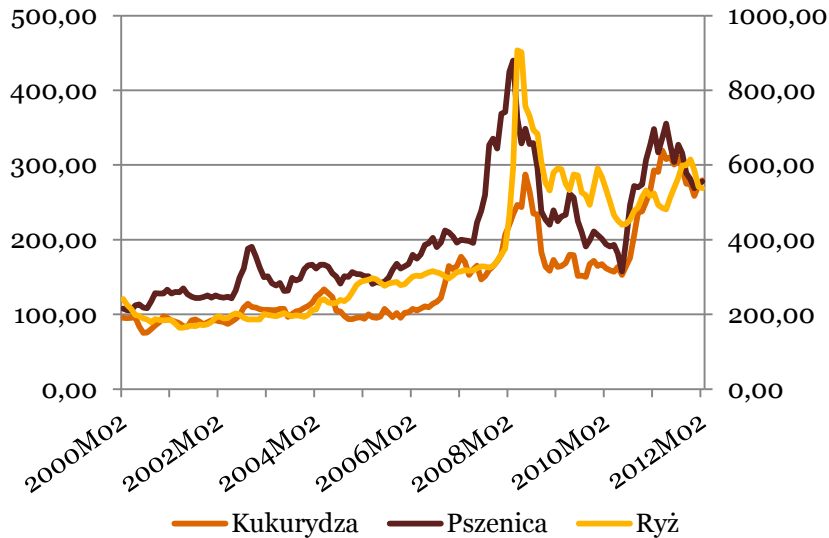
W metalach przyjdzie jeszcze czas Indii

Konsumpcja metali rafiniowanych

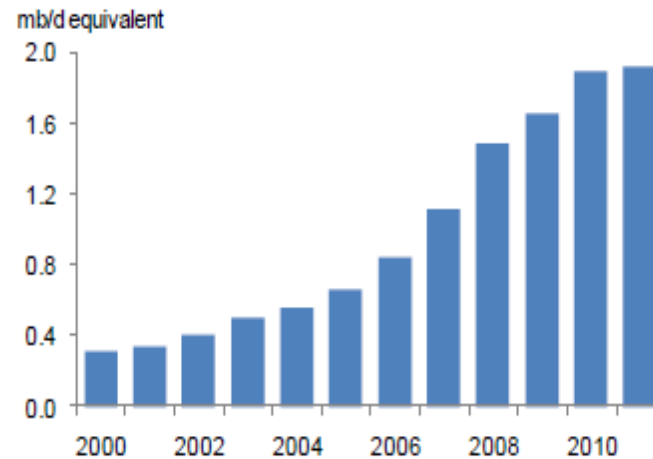

W cenach żywności jest szansa na chwilową stabilizację

Ceny żywności

Produkcja biopaliw

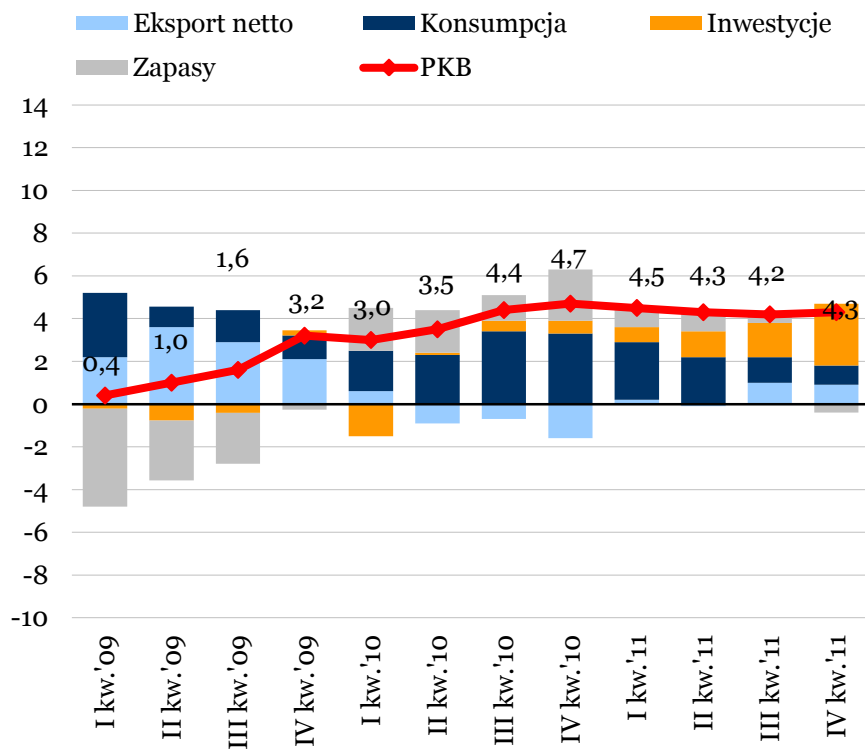
Source: BP Statistical Review

W Polsce

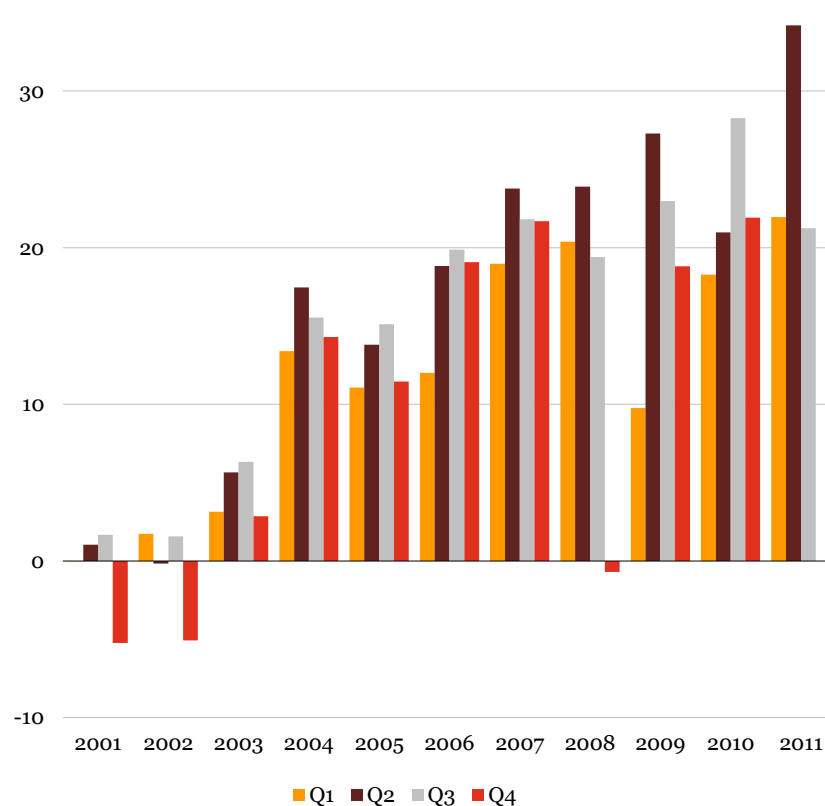

Cieężko będzie utrzymać dynamikę z zeszłego roku

Wkłady do wzrostu PKB (pkt. proc.)

Zysk netto przedsiębiorstw niefinansowych* (mld zł)

* Przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 49 osób.

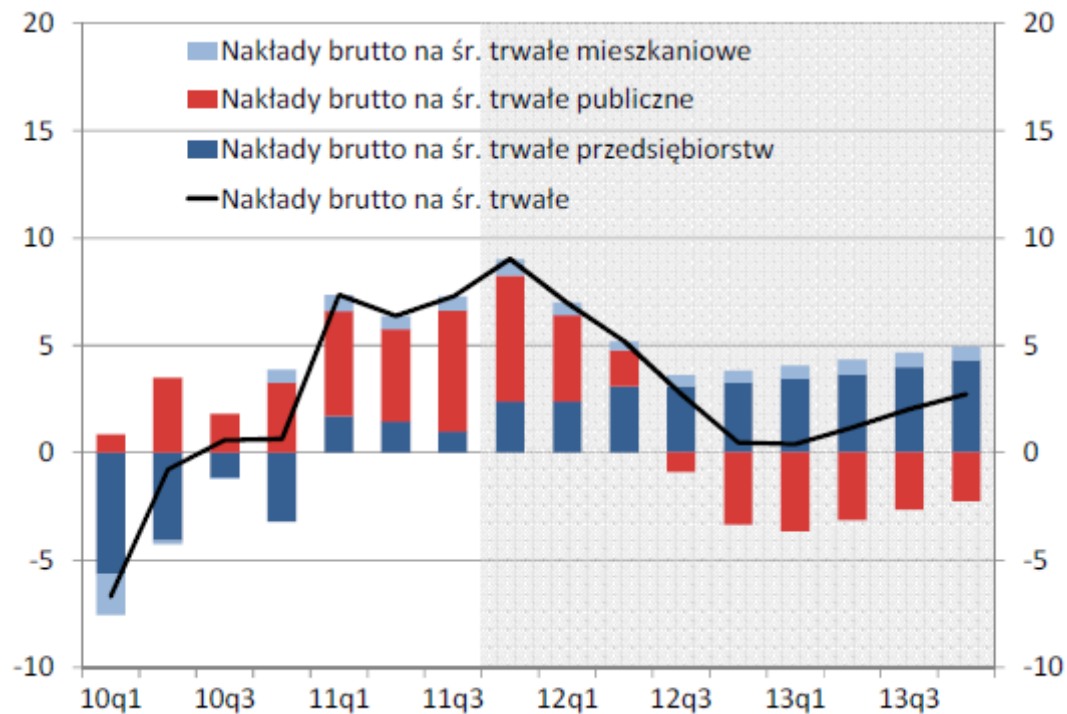
24 kwietnia 2012

Źródło: GUS.

49

... choć struktura inwestycji jest zdrowsza

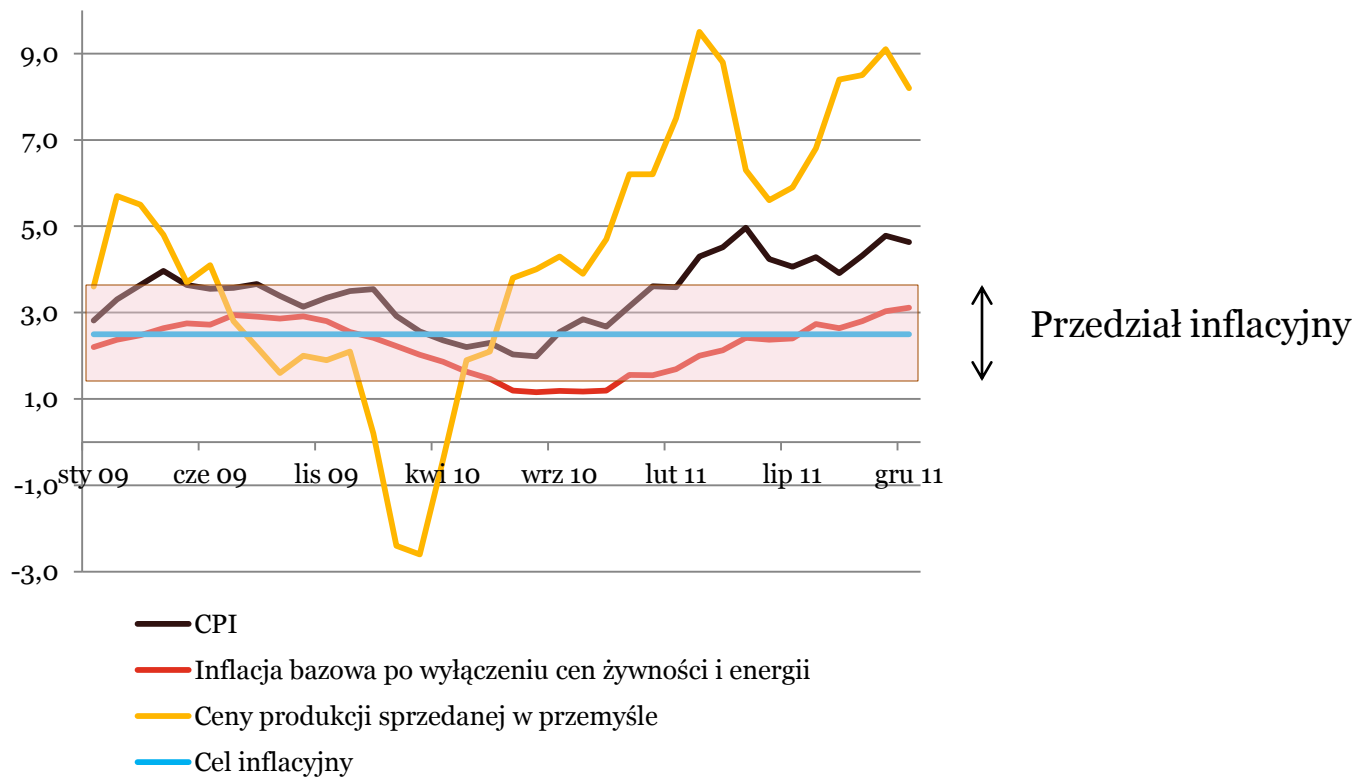
Nakłady brutto na środki trwałe (r/r, %)
dekompozycja

Źródło: Raport o inflacji marzec 2012

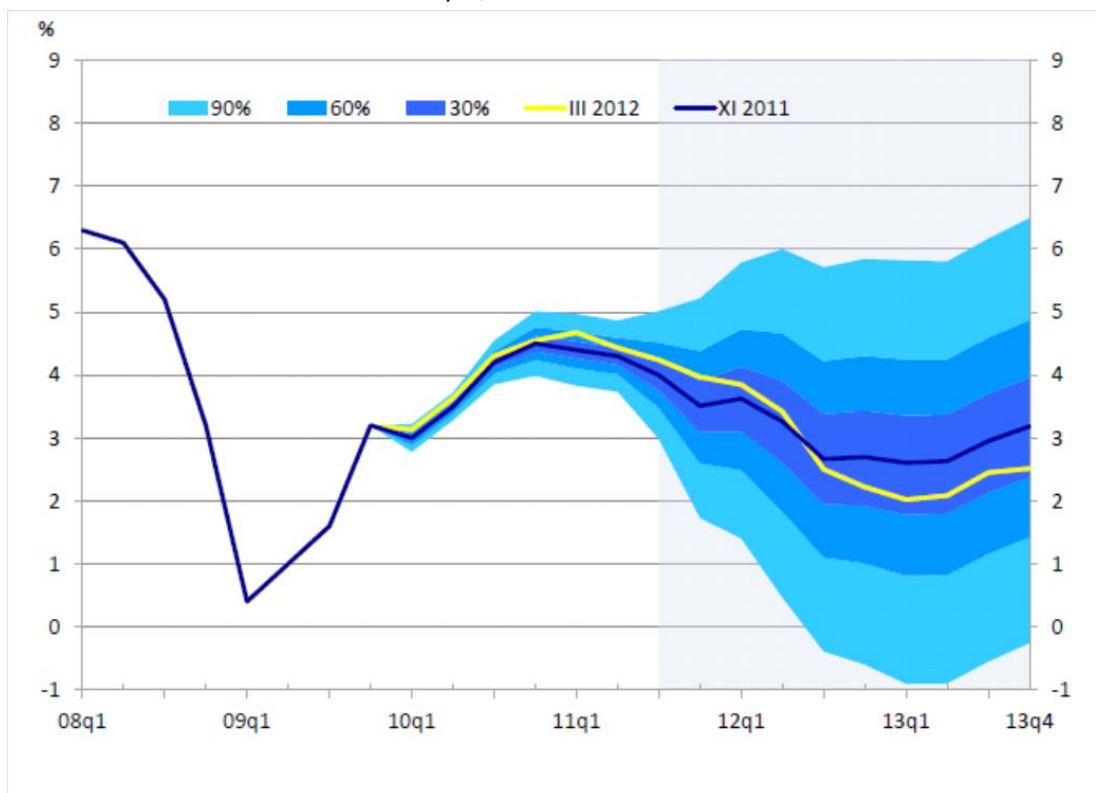
... to inflacja będzie ograniczeniem dla konsumpcji prywatnej

Dynamika cen konsumpcyjnych (CPI), cen produkcji sprzedanej w przemyśle oraz inflacji bazowej po wyłączeniu cen żywności i energii (r/r)

...co widać też w najnowszej projekcji NBP

Tempo wzrostu PKB (% , r/r)
Projekcja marcowa na tle listopadowej: dynamika PKB
(r/r, %)

Podsumowanie

- Sytuacja na rynku pracy jest trudna zwłaszcza w Europie
- Kryzys na rynku pracy dotknął szczególnie młodych, mężczyzn i imigrantów
- Sytuację może poprawić liberalizacja kodeksów pracy i podniesienie wieku emerytalnego
- Gospodarka zwalnia, zwłaszcza strefa euro
- Wpłynie to na sytuację polskich przedsiębiorców, a więc również na rynek pracy
- Na szczęście nasi przedsiębiorcy nadal są optymistyczni co do przyszłości